

Sexuální výchova dětí staršího školního věku a její vliv
na budoucí postoj k vlastnímu sexuálnímu životu

Lenka Blatná

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lenka BLATNÁ**
Osobní číslo: **H108013**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Sexuální výchova dětí staršího školního věku a její vliv na budoucí postoj k vlastnímu sexuálnímu životu.**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na historii sexuální výchovy
- mravní výchovu a legislativu
- vliv rodiny a školy
- problematiku odpůrců a zastánců sexuální výchovy

Součástí práce bude sociologický výzkum zaměřený na informovanost mládeže staršího školního věku o sexuálních otázkách.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Augustyn, J., Sexuální výchova v rodině a ve škole. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 1998.

Havelková, M., Historie a současnost oboru Výchova ke zdraví. Brno: MU, 2009.

Kraus, B., Poláčková, V., Člověk, prostředí, výchova. Brno: Paido, 2001.

Matějček, Z., Škola rodičů. Praha: Argo, 2000.

Řehák, T., Sex: šlehačka na dortu. Karviná: Nakladatelství Křesťanský život, 1994.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

16. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Múhlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

V Brně ..... 10.4.2013 .....

LENKA BLATNÁ

.....
Jméno, příjmení studenta

.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářské práce pojednává o sexuální výchově dětí staršího školního věku. Jedná se především o výchovu k partnerství, rodičovství, mezilidských vztahů a zodpovědnému sexuálnímu životu. V současné době je dostupnost jakýchkoliv informací na takové úrovni, že je pro děti těžké se v nich správně orientovat. Ve své práci bych se chtěla zaměřit na pojetí sexuální výchovy v rodině i ve škole a poukázat na argumenty zastánců i odpůrců současné koncepce.

Klíčová slova: sex, sexuální výchova, morálka, etika, výchova, rodina, partnerství

ABSTRACT

Die Bachelorarbeit beschäftigt sich mit Sexualerziehung der älteren Schulkinder. Es handelt sich überwiegend um die Erziehung zur Partnerschaft, Elternschaft, um zwischenmenschliche Beziehungen und Erziehung zum verantwortlichen Sexualleben. Die Verfügbarkeit von jedweden Informationen ist in der heutigen Zeit so groß, dass es für Kinder sehr schwierig ist sich darin richtig zu orientieren. In meiner Arbeit möchte ich mich auf das Konzept der sexuellen Erziehung in der Familie und in der Schule konzentrieren und auf die Argumente der Befürworter und Gegner des derzeitigen Konzepts aufmerksam machen.

Schlüsselwörter: der Sex, die Sexualerziehung, die Moral, die Ethik, die Erziehung, die Familie, die Partnerschaft

Největší dík patří mé rodině. Za jejich podporu, toleranci a inspiraci. A také docentu Jůzlovi, vedoucímu bakalářské práce, za jeho bezmeznou trpělivost, laskavost, moudrost a smysl pro humor.

„Naši učitelé nesmějí být podobni sloupům u cest, jež pouze ukazují, kam jít, ale samy nejdou.“

Jan Amos Komenský

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
1.1 SEX	12
1.2 VÝCHOVA	13
1.3 CITOVÁ VÝCHOVA.....	14
1.4 MORÁLKA	15
1.5 ETIKA	15
1.6 LÁSKA.....	16
2 CO JE SEXUÁLNÍ VÝCHOVA	18
3 HISTORIE SEXUÁLNÍ VÝCHOVY	19
3.1 HISTORIE SEXUÁLNÍ VÝCHOVY V ZAHRANIČÍ	19
3.2 HISTORIE SEXUÁLNÍ VÝCHOVY V ČESKOSLOVENSKU.....	19
4 KDY ZAČÍT S DĚTMI MLUVIT O SEXU	22
4.1 PROČ UČIT SEXUÁLNÍ VÝCHOVU VE ŠKOLÁCH.....	22
4.2 JAK TUTO VÝCHOVU NAZÝVAT	23
4.3 KDO BY MĚL SEXUÁLNÍ VÝCHOVU PŘEDNÁŠET	24
4.4 LITERATURA PRO PEDAGOGY	24
4.5 KŘESŤANSKÁ LITERATURA.....	25
5 NÁZORY VEŘEJNOSTI	26
5.1 CO ŘÍKAJÍ RODIČE.....	26
5.2 VÝBOR NA OCHRANU RODIČOVSKÝCH PRÁV (VORP).....	26
6 ZKUŠENOSTI ZE ZAHRANIČÍ	28
6.1 USA	28
6.2 NĚMECKO.....	28
6.3 VELKÁ BRITÁNIE	29
6.4 ZKUŠENOST JEDNÉ Z ČESKÝCH ŠKOL.....	29
7 SOUČASNÉ SMĚRY V SEXUÁLNÍ VÝCHOVĚ	31
7.1 SPOJENECTVÍ.....	32
7.2 JAK DĚTI CO NEJLÉPE POUČIT	33
7.3 ŽIJEME V OBDOBÍ SEXUÁLNÍ REVOLUCE ?	33
7.4 MÁ SEXUÁLNÍ VÝCHOVA PRO DĚTI STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU JEŠTĚ SMYSL?	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
8 VLASTNÍ VÝZKUM	37

8.1	KVANTITATIVNÍ VÝZKUM.....	37
8.2	CÍL VÝZKUMU	37
8.3	POPIS ZKOUMANÉHO VZORKU	38
8.4	STANOVENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU	38
8.5	ZHODNOCENÍ, ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKU	38
8.6	ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ VÝSLEDKŮ	65
	ZÁVĚR	67
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	70
	SEZNAM PŘÍLOH.....	72

ÚVOD

Sex je jednou z přirozeností každého člověka. Sexuální výchova je nedílnou součástí výchovy dětí. Měla by vést především k zodpovědnému přístupu k sexuálnímu životu, k partnerství, manželství a rodičovství a získání správných společenských a emocionálních postojů k sexualitě obecně. Sexuální výchova by měla být součástí rozvoje pozitivních lidských citů a mezilidských vztahů, napomáhat řešení konfliktů ve vztahu, vysvětlit dětem odlišné vnímání světa žen a mužů a v neposlední řadě naučit kompromisu a komunikaci ve vztahu.

Mnoho rodičů ví jen velmi málo o tom, co je obsahem učiva sexuální výchovy. Ti, kteří však vědí více, mnohdy s náplní předmětu sexuální výchova nesouhlasí. Nejsou to jen rodiče, kteří jsou věřící a v náboženském duchu vychovávají i své děti, jsou to i ateisté, kteří nejsou spokojeni s obsahem výuky, zaměřeným převážně na „technickou stránku“ problematiky, tzn. antikoncepci, interrupci, sexuální odchylky, či pohlavně přenosné choroby.

Ve své bakalářské práci bych se problematikou sexuální výchovy na druhém stupni základních škol ráda zabývala z pohledu sociální pedagogiky. Pokusím se nahlédnout do historie sexuální výchovy u nás i v zahraničí, zjistit, jaké jsou směry současné sexuální výchovy u nás, názory odpůrců sexuální výchovy sdružených ve Výboru pro ochranu rodičovských práv a v neposlední řadě bych v rámci výzkumu mezi žáky osmých a devátých tříd základní školy ráda zjistila, jaký názor na sexuální výchovu mají děti samotné.

Cílem bakalářské práce je zjistit, zda prvotní informace o sexuálních otázkách děti získávají od svých rodičů, s kým o těchto záležitostech nejraději hovoří, zda žáci rodinnou či sexuální výchovu ve škole vítají a jsou spokojeni se svým učitelem a v neposlední řadě se pokusím zjistit, jaké mají děti ve věku kolem patnácti let vlastní sexuální zkušenosti a zda má sexuální výchova na druhém stupni základních škol vůbec smysl a vliv na jejich vlastní postoj k budoucímu sexuálnímu životu.

Seznámím se s literaturou určenou pro pedagogy, s obsahem rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (vydaným ministerstvem školství, dětí a mládeže), který se sexuální výchovou a etikou na druhém stupni základních škol zabývá a dále s argumenty a názory odpůrců současné koncepce i názory odborníků na tuto problematiku.

Sex, partnerství i rodičovství jsou nedílnou součástí života člověka. Výchova každého dítěte by se těmito otázkami bezesporu měla zabývat. Je v zájmu nejen rodičů, ale celé společ-

nosti, aby naše děti prožily svůj život v harmonickém partnerském vztahu, uzavíraly manželství a vychovávaly svoje děti. Není však snadné najít ten nejvhodnější způsob výchovy, který by se dal aplikovat na všechny děti bez rozdílu a bez ohledu na jejich individualitu. Obor zabývající se sexuální výchovou dětí je v naší zemi poměrně mladý a je potřeba ho rozvíjet a přizpůsobovat potřebám současné společnosti i každého jednotlivce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V sexuální výchově se objevuje řada základních pojmů, se kterými je potřeba se nejdříve seznámit. Součástí sexuální výchovy není pouze „sex“ jako takový, patří sem především morálka, etika, láska, výchova, citová výchova a další.

1.1 Sex

Samotné označení sexualita, sex, je odvozeno od latinského slova „sexus“ (sectus – rozdělený, odloučený, secare – ořezat, dělit, krájet). První, kdo tento pojem použil, byl Marcus Tullius Cicero (106 – 43 př. Kr.), který tím chápal zcela výhradně pohlavnost (Kolektiv, 1982, s. 252).

V Malé československé encyklopedii se uvádí, že sexualita je „*Souhrn všech somatických i psychických složek souvisejících s rozdíly mezi pohlavími a z nich vyplývajícími projevy lidského chování. Zahrnuje výběrové tendence směřující ke sbližování mezi jedinci různého pohlaví s cílem sexuálního vzrušení a ukojení. Sexualita je spojena s vývojem etických a estetických tendencí.*“ (Kolektiv, 1993, s. 188).

V odborné literatuře zaměřené na výchovu k partnerství a rodičovství autoři definují pojem sex například takto:

Řehák: „*Sex je velmi krásný, velmi vzácný. Je prostředkem, kterým si muž a žena mohou vyjádřit lásku a úplnou oddanost. Není cílem, je prostředkem. Proto je určen do vztahu mezi jednu ženu a jednoho muže na celý život. Tomuto vztahu se říká manželství. Dát si vzájemně sex, znamená dát se tomu druhému víc než jinému.*“ (Řehák, 2001, s. 17).

Augustyn definuje pojem sex stručně: „*sex je pud k zachování života*“ (Augustyn, 1998, s. 4).

Matějček vysvětluje lidskou sexualitu v širších souvislostech: Sexuální vztah znamená mohutný příliv podnětů – intenzivních, kvalitativně zcela osobitých, navíc i pozoruhodně rozrůzněných. V lidské ontogenezi (od nástupu pohlavní zralosti výš) nemá, myslím, v uspokojování stimulace žádnou konkurenci. Z dalších psychických potřeb však pozitivně povznáší víceméně jenom naši identitu. (Mám tu svědectví, že jsem milován, jsem jako jiní „normální lidé“ a současně i jedinečný, jsem něco víc než dříve, mám mimořádnou zkuše-

nost, jsem dospělý.) Neposiluje však ani vědomí bezpečí, ani neotvírá budoucnost. (Matějček, 2005, s. 155).

Z biologického a lékařského hlediska: *"Smyslem sexuálního chování je rozmnožování, tedy předání genetické informace na další generaci. Na to musí být připraveno několik věcí. Tělo i psychika jedince, výběr partnera/partnerky, zázemí pro založení rodiny atd."* wikipedia

1.2 Výchova

Definice: "Výchova (nebo též edukace) je cílevědomá, plánovitá a všestranná činnost směřující k přípravě člověka pro jeho společenské úkoly a osobní život. Výchova je celoživotní působení na procesy lidského učení a socializaci s cílem přeměny člověka po všech stránkách, tedy tělesné i duševní. Výchova je zprostředkování znalostí, dovedností a postojů (kompetencí), které jsou přítomny v dané společnosti a které se pokládaly a pokládají za důležité, předat dalším generacím. Různé koncepce výchovy byly v čase ovlivněny socio-kulturními podmínkami a odlišnými koncepcemi chápání člověka." (wikipedia.org/wiki/Výchova).

Matějček o sexuální výchově uvádí: *„...máme-li jednu děti, a jestliže nám na nich záleží, neujdeme otázce, co a jak dělat, abychom je připravili na období jejich rozvinuté sexuality, kdy budou sami zakládat svůj rodinný život. Jde přece o to, aby si při tom počínaly s radostí, s odvahou a ovšem i s náležitou dávkou odpovědnosti.“* (Matějček, 2005, s. 147).

Že je sexuální výchova velmi důležitou složkou výchovy dětí, se shodují všichni autoři publikací zabývající se tímto tématem.

Matějček: *„Nebojme se sexuální výchovy! Ale pamatujme, že začíná výchovou citovou a do ní také konec konců ústí.“* (Matějček, 2005, s. 149).

Ani v křesťanské literatuře není opomíjena důležitost sexuální výchovy. Například Augustyn ve své publikaci uvádí: *„Zdůrazněme, že mladý člověk by měl objevovat skutečnou roli lidské sexuality nikoli v rozhovoru s vychovateli, kněžími nebo též vrstevníky, ale především díky zkušenosti lásky vlastních rodičů. Takzvaná sexuální výchova, která se zakládá*

na předávání informací o funkcích lidské pohlavnosti, o jejích úkolech a cílech, může být pouhým doplněním integrální sexuální výchovy, spočívající v účasti dítěte na vzájemné lásce rodičů.“ (Augustyn, 1998, s. 17).

1.3 Citová výchova

V rodině by měla být součástí sexuální výchovy dětí také výchova citová. Té se ve škole dětem mnoho nedostane. Je tedy důležité, aby se rodiče věnovali citové výchově dítěte co nejvíce, a to už od útlého věku.

O důležitost citové výchovy uvádí Matějček: *„K přírodním silám, jež nám pomáhají sexualitu ovládat, patří i náš rozum, naše inteligence a ovšem především naše prapůvodní a prazákladní společenská orientace. Říká se jí „prosociální“ a znamená to, že jsme spíše k druhým lidem přátelštější než nepřátelští, že máme spíše tendenci jim pomáhat než jim škodit, že zkrátka musíme s lidmi vyjít, protože jinak by nám nebylo dobře a jako lidský rod bychom asi ani nepřežili. A tady právě přichází ke slovu i tzv. citová výchova. Nad sexuálním poučením, nad informacemi, byť včasné a vkusně podávanými, je tu ještě něco, co tomu všemu dává smysl, směr a cíl, tj. aby to bylo lidskému jedinci k radosti a uspokojení, společnosti k užítku a nikomu ke škodě, bolesti či ponížení.*“ (Matějček, 2005, s. 147).

Dále pokračuje: *„Jistě by rodiče neměli děti svým chováním sexuálně dráždit a provokovat (bohužel, děje se to), ale je přirozené, když se před dětmi objímají, líbají, hladí, jeden druhému připravují něco milého (nějaké překvapení nebo i legraci). A pamatujme, že k příkladnému sexuálnímu mužsko-ženskému chování patří i to, že si rodiče vzájemně pomáhají, že najdou příležitost, aby aspoň někdy a na něčem společně pracovali – a když se pohádají (čemuž ani v nejvzornějším manželství nelze vždycky uniknout), že se dovedou usmířit. V takové sexuální atmosféře se pak lépe daří i to, co představuje třetí rovinu v našem výchovném schématu – totiž sexuální poučení.*“ A dále: *„Je možné opět pokládat za prokázané, že dítě si z nás bere modely sexuálního chování, ať chceme nebo nechceme, i když si toho třeba nejsme vůbec vědomi. A jak už jsme vícekrát připomněli, nejvíce vychováváme, když se nijak nestylizujeme, když nic nehrajeme, ale chováme se upřímně.*“ (Matějček, 2005, s. 149).

„Osobní pocit dítěte, že jeho život je plodem lásky otce a matky, je tou nejdůležitější infor-

mací v celé sexuální výchově.“(Augustyn, 1998, s. 18).

Děti staršího školního věku, na které se zaměřuje tato bakalářská práce, mají v sexuálních otázkách mnohem více vědomostí, než si my, dospělí, uvědomujeme a mnohdy i připouštíme. Vzhledem k možnostem, jaké jim dnešní doba skýtá, si veškeré informace týkající se sexu mohou zjistit sami, bez ostychu a ještě v mnohem větší míře, než by vědět potřebovaly. Myslím, že současní žáci druhého stupně základních škol mají v této oblasti daleko více vědomostí, než leckterý dospělý.

1.4 Morálka

„Slovo se někdy používá jako synonymum pro mravnost a etiku vůbec, ani v běžné řeči však neznamena pouhou slušnost nebo etiketu, nýbrž zásady důležitější a závažnější, které podle T. Hobbese zajišťují „pokojné spolužití a svornost“. Od práva se morálka obvykle odlišuje tím, že se nedá soudně vymáhat, i když ji společnost často podporuje tím, že přestupníky pohrdá nebo se jim vyhýbá, případně je i vylučuje. V běžné řeči i ve filosofii se morálkou obvykle rozumí principy a zásady správného jednání, jimiž se člověk řídí z vnitřního přesvědčení, ne ze strachu či donucení. Normativní význam slova morálka zdůrazňuje, že se jedná o zásady všem rozumným bytostem společné, kdežto kulturní odlišnosti jsou druhořadé. Naproti tomu kulturní i mravní relativismus zdůrazňuje tyto rozdíly a normativní morálku spíše zpochybňuje.“ [Wikipedia.org/wiki/Morálka](https://www.wikipedia.org/wiki/Morálka)

1.5 Etika

"Etika (z řeckého ethos - mrav), nebo též teorie morálky je filozofickou disciplínou, která zkoumá morálku nebo morálně relevantní jednání a jeho normy. Etika je disciplínou praktické filozofie. Etika se zabývá teoretickým zkoumáním hodnot a principů, které usměrňují lidské jednání v situacích, kdy existuje možnost volby prostřednictvím svobodné vůle. Hodnotí činnost člověka z hlediska dobra a zla. Na rozdíl od morálky, která je blíže konkrétním pravidlům, se etika snaží najít společné a obecné základy, na nichž morálka stojí, popř. usiluje morálku zdůvodnit." [wikipedia.org/wiki/Etika](https://www.wikipedia.org/wiki/Etika)

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na svých stránkách www.msmt.cz informuje o zařazení etické výchovy: „Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, kterým

se mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání“ ze dne 16. 12. 2009, čj. 12586/2009-22:

„Hlavním důvodem pro zařazení etické výchovy do RVP ZV je skutečnost, že v naší škol-
ské soustavě chybí předmět, který by systematicky rozvíjel mravní stránku osobnosti žáků.
Důležitost a aktuálnost tohoto kroku podporují i zkušenosti z většiny zemí OECD,
ve kterých je předmět s podobným obsahem do vzdělávacího systému zařazen.“

Žákům 2. stupně doporučuje v rámci etické výchovy (mimo jiné) následující učivo:

Aplikovaná etická výchova

- etické hodnoty – zdroje etiky, osobní odpovědnost, smysl života, aplikace mravních zásad a hodnot, ctnosti, svědomí a jeho rozvoj
- sexuální zdraví – zodpovědný vztah k sexualitě, mládí – příprava na lásku, sexuální identita, nezralé rodičovství
- rodina – poznání vlastní rodiny a jejích pravidel, práva a povinnosti v rodině, role v rodině, formulace nevyslovených pravidel a očekávání, hodnota rodiny, zlepšení atmosféry v rodině, komunikace v rodině, úcta k členům rodiny, úcta ke stáří
- duchovní rozměr člověka – obrana proti sektám, tolerance k lidem s jiným světo-
vým názorem, informace o různých světonázorech
- ekonomické hodnoty – rozumné nakládání s penězi, zájem o otázky národního hos-
podářství, vztah mezi ekonomikou a etikou, rozvíjení ekonomických ctností – šetr-
nost, podnikavost

1.6 Láska

Rodiče by měli svým dětem co nejdříve vysvětlit, co je to láska. Našla jsem několik defini-
cí, které tento cit dokáží vyjádřit.

„Opravdová láska touží učinit druhého šťastným. Je ochotna přinést OBĚŤ – DAR – DOBRO.“ (Augustyn, 1998, s. 2).

Řehák definuje lásku jednomu chlapci následovně: *„Láska je nejen cit, ale také odpověd-
nost. Mladý muž, protože je rozumový, potřebuje mít odpovědnost stále na zřeteli. Ano, za
dívku, se kterou začínáš vztah, jsi odpovědný. Ona je citová, ona tě může naučit, aby z tebe*

nezůstal jen nějaký studený „hard disk“, ale ty neseš zodpovědnost za to, jestli její city nezmrzají.“ (Řehák, 2001, s. 14).

"Láska je trpělivá, laskavá, nezávidí, láska se nevychloubá, není domýšlivá. Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy, nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy. Ať se děje cokoli, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá." (Augustyn, 1998, s. 3).

Zajímalo mne, jak by lásku definovali děti staršího školního věku, proto jsem tuto otázku zahrnula i do svého výzkumu.

2 CO JE SEXUÁLNÍ VÝCHOVA

„Sexuální výchova je záměrná a cílevědomá činnost vychovatele vůči vychovávanému a v součinnosti s ním. Cílem sexuální výchovy je získání přiměřených poznatků z oblasti lidské sexuality, partnerských vztahů před manželstvím, v průběhu manželství a rodičovství, získání správných společenských a emocionálních postojů k sexualitě a v nejširším slova smyslu ke všemu, co se sexualitou souvisí; osvojení si návyků a dovedností, které jsou nezbytné pro individuální život člověka a pro jeho společenské fungování v partnerských vztazích, v manželství a rodině. Sexuální výchova je koncipována jako součást rozvíjení pozitivních lidských citů a mezilidských vztahů. Je nedílnou součástí výchovy, zvláště pak výchovy mravní. Je základním předpokladem vyváženého a harmonického rozvoje.“ (Täubner, 1997, s. 5).

Sexuální výchova je školní předmět, který je vyučován na základních a středních školách ve snaze seznámit budoucí dospělé se základními fakty okolo lidské sexuality a připravit je na zodpovědný sexuální život. Informace by měly být během výuky podávány nezaujatě a pravdivě, bez důrazu na náboženské hledisko, které by ale mělo být uvedeno jako jedna z možností. Předmět se snaží poučit mladého člověka v otázkách, o kterých se ve společnosti z různých důvodů (stud, snaha o zachování soukromí) málo mluví. Mladý člověk proto často čerpá informace z nevěrohodných zdrojů a může být zatížen předsudky, někdy i nebezpečnými. Tomu má sexuální výchova předcházet. Hlavní náplní jsou otázky bezpečného sexu, psychické připravenosti na sex, uvědomění si nebezpečnosti pohlavních chorob, seznámení s jejich dopady, způsoby šíření a možnostmi léčby. Seznámení žáků s možnostmi ochrany (kondomy, stálost sexuálního partnera, pohlavní zdrženlivost atd.), ochrany proti nechtěnému otěhotnění v podobě antikoncepce. Navazujícím předmětem, který doplňuje a částečně rozvíjí učivo, je rodinná výchova.

Existuje několik možných výkladů sexuální výchovy, které se odvíjí od společenského zázemí, ve kterém je předmět vyučován, respektive od přednášejícího, který hodinu vede. Správný výklad by měl předložit podstatu problému a hlavní používané přístupy a ponechat na žákovi, ať si vybere podle svého přesvědčení. Neseznámení s jinými názorovými proudy je považováno za obecnou chybu.

3 HISTORIE SEXUÁLNÍ VÝCHOVY

Tak jako všechny složky výchovy mají svou historii, i sexuální výchova má svou minulost. Po dlouhodobém vývoji, kdy se v různých obměnách prolíná v celé historii lidstva, vznikla sexuální výchova taková, jakou ji dnes známe.

3.1 Historie sexuální výchovy v zahraničí

K cílené pohlavní výchově dochází v období první republiky. Ve druhé polovině 19. století začínají vznikat společnosti, které se o otázky sexuálního života začínají zajímat. V některých odborných časopisech se objevují rubriky, zabývající se těmito tématy. V roce 1913 vznikla v Berlíně Mezinárodní společnost pro sexuální výzkum, v USA Sdružení pro pohlavní hygienu.

Na přelomu 19. a 20. století se pro poučení v pohlavních otázkách začíná objevovat pojem sexuální pedagogika. V tomto období je také pro střední školy vydána učebnice sexuální pedagogiky. V Itálii bylo do středních škol zařazeno vyučování o sexuální hygieně již v roce 1910, po první světové válce se tato osvěta zavedla i v Jugoslávii, Polsku a do obecných škol ve Vídni a v USA.

Pro sovětského pedagoga A. S. Makarenka je pohlavní výchova jednou z nejtěžších složek pedagogiky. Ve své knize O výchově dětí v rodině vnímá sexuální výchovu jako prostředek k spokojenému manželství a založení rodiny. Pohlavní výchovu se současně snaží rozšířit o výchovu mravní.

3.2 Historie sexuální výchovy v Československu

První pokus o zařazení pohlavní osvěty do škol u nás byl vysloven v Praze v roce 1907 na kongresu Volné myšlenky, avšak neúspěšně. Tato tematika přišla na řadu až v souvislosti se zavedením nových středoškolských osnov roce 1919. V Praze vznikla první poradna pro pohlavní výchovu. V pedagogickém světě se začíná více objevovat pojem sexualita a sexuální didaktika.

V městských průmyslových aglomeracích se v souvislosti s velkým rozvojem průmyslu

koncentrovalo velké množství sociálně slabšího obyvatelstva, což se negativně projevilo množstvím pohlavně přenosných chorob, zvýšením promiskuity a prostituce. Nejvíce byly těmito jevy se sexuálním pozadím postiženi mladí lidé, kteří přestali respektovat zažitě konzervativní konvence.

V oblasti výchovy byla Spolkovou radou (Drtina, Kádner, Klíma aj.) uskutečněna první ucelená analýza stavu formou anketního šetření. Cílem bylo zlepšení tělesné i mravní výchovy mládeže prostřednictvím školy, aby se předešlo „předčasnému probouzení pudů“. Nejlepším prostředkem prevence se jevila tělesná výchova, správná životospráva, pití lihuhostých nápojů a správná strava. V roce 1919 se téma pohlavní výchovy řešilo na sjezdu sociálnědemokratických žen a v roce 1920 bylo předmětem jednání Prvního sjezdu učitelstva československého.

Důležité byly v období první republiky filozofické názory a autorita T. G. Masaryka, prezidenta republiky. Masaryk se snažil problematiku pohlavní výchovy posunout do roviny mravní. V publikaci *Mnohoženství a jednoženství* použil svou manželku Charlottu Masarykovou jako vzor pro ženy. Propaguje rovnoprávnost žen a mužů nejen v oblasti sociální, hospodářské a politické, ale i tzv. „pohlavní demokratismus“, tedy rovnost mužského a ženského pohlaví, oproti předchozímu „pohlavnímu aristokratismu“. Pohlavní demokratismus chápal tak, že by měl mít v životě jeden muž jednu ženu a žena jednoho muže, samozřejmě v manželském svazku.

Jednomužství a jednoženství propagoval i K. Štěch např. v díle *O pohlavní výchově*. Cílem pohlavní výchovy by mělo být manželství jako jediná forma pohlavních styků a pohlavní abstinence před sňatkem.

Dalším významným představitelem pohlavní osvěty byl Z. Záhoř, který vedl populárně naučnou rubriku v časopisu *Národní osvěta*, nazvanou „Výchova k rodičovství“ (1929). Publikoval celou řadu děl, zaměřených nejen na pohlavní výchovu mládeže, ale také na vzdělávání učitelů, rodičů a široké veřejnosti.

Ve 20. až 30. letech získala pohlavní osvěta jakýsi vnitřní řád. Nová samostatná republika s sebou přinesla rozmach v řadě oblastí. Došlo ke zrušení registrace prostitutek, byl přijat zákon pro potírání pohlavních nemocí. Byla rozpracována teoretická a obsahová stránka pohlavní výchovy. Pedagogická obec se začala k těmto otázkám také vyjadřovat: *„Pohlavní výchova znamená záměrný vliv na mládež i dospělé, aby svoje cítění i jednání v pohlavní*

oblasti udrželi v souladu jak s obecnou hygienou těla i ducha, tak i s řádem eticko-sociálním. Nemá tedy pohlavní výchova za účel vypěstovati individuum bez pohlaví, nýbrž člověka, jehož pohlavnost, by jako součást ostatních vznětů a cítění harmonicky zapadala do disciplinovaného celku." (Chlup, Kubálek, Uher, 1938, s. 416 - 417).

Největším postrachem odborníků byla v tomto období onanie. Někteří lékaři a moralisté strašili mládež tím, že onanie způsobuje slabozrakost, slabomyslnost, epilepsii a dokonce vykrvácení a smrt. Vymýšleli ochranné pomůcky s cílem onanii zabránit, doporučovali různé operativní zákroky, hypnotickou sugesci, nebo vodoléčbu či dietu. Vliv katolické církve byl v této oblasti velmi významný.

K dalšímu vývoji sexuální výchovy uvádí Janiš: „*Na lékařské platformě se začíná rozvíjet nový vědní obor – sexuologie, stejně tak jako i sexuální psychologie, které významně přispívají k odstraňování mnohaletých tabu kolem lidské sexuality. Celosvětový trend vedl k vytvoření mezinárodního seskupení, tzv. "Liga pro sexuální reformu" (1920) a následně "Světová liga pro sexuální reformu" (1928), jejímž členem se mimo dalších zemí stává i Československo. Ještě téhož roku je na kongresu v Kodani přijato deseti bodů, z nichž je pro sexuální výchovu nejdůležitější bod: "Plánovitá a cílevědomá sexuální výchova a osvěta." V duchu této myšlenky je sexuální výchova v období mezi oběma světovými válkami chápána a zároveň i realizována. To znamená, že hlavním cílem je osvětová činnost, která se uskutečňuje i na školách, ale jen zřídka v koedukovaných skupinách. Specifickým znakem je realizování osvěty samostatně pro chlapce a samostatně pro dívky.*“ (Janiš, K. 2006).

4 KDY ZAČÍT S DĚTMI MLUVIT O SEXU

„Každé dítě vyžívá v jinou dobu a z toho logicky vyplývá, že i otázky klade každé dítě jinak a jindy. Proto je dobrý individuální přístup.“ (Burdová, 2011, s. 9).

Každé dítě je jiné, to znamená, že nelze určit přesně dobu, kdy s ním má rodič o sexuálních otázkách začít hovořit. Ale až se začne ptát, měl by mu rodič pravdivě, leč přiměřeně k jeho věku, odpovídat.

„Důvěrné rozhovory mezi matkou (nebo otcem) a dítětem by měly vést dítě k tomu nejdůležitějšímu poznání: - že pohlavní spojení je věc přirozená, dobrá, ušlechtilá, že je krásným darem přírody (pro křesťany darem Božím); - že pohlavní spojení je přirozené, správné a dobré jen mezi manželi, mezi tatínkem a maminkou. Že mimo manželství toto spojení ohrožuje zdraví, je projevem sobectví a nevede ke štěstí.“ (Pšenička, 1995, s. 101).

4.1 Proč učit sexuální výchovu ve školách

Burdová si na obal své publikace (2011) vypůjčila citát Jana Pavla II., který v roce 1996 publikoval ve svém díle O úkolech křesťanské rodiny v současném světě tuto úvahu: *„Pohlavní výchova, základní právo a povinnost rodičů, musí se dít stále za jejich trpělivého vedení jak doma, tak ve vzdělávacích ústavech. V tomto smyslu zdůrazňuje církev zásadu subsidiarity (zástupnictví), které musí škola dbát, když se podílí na pohlavní výchově tím, že ji provádí ve stejném duchu jako rodiče svěřených dětí.“*

Matějček k sexuální výchově ve školách uvádí: *„Je jasné, že první dvě roviny, tj. citová výchova a vzor citového mužského a ženského chování, jsou bytostně věcí rodiny. O tu třetí se rodina může podělit se školou, jejíž doménou je právě systematické vzdělávání, předávání poznatků, vyučování. K tomuto je škola zřízena, to může a dovede, to je její úkol a účel. Je zajisté mnoho dětí, které jsou z rodiny vychovány a poučeny tak, že jim škola už nemá mnoho co přidat. Ale na druhé straně je mnoho rodin, v nichž se ve věcech sexuality nedostane dětem ani výchovy, ani poučení. Jestliže se tedy dnes k funkci školy přidává i sexuální poučení, není to proti smyslu školy jakožto celospolečenské vzdělávací instituce, nýbrž daleko spíše v souladu se smyslem její působnosti. Navíc je asi lépe, když se dětem dostane taktního (jak lze předpokládat) poučení ve škole než netaktního (jak zkušenost ukazuje) od kamarádů na ulici nebo na stáncích s erotickými časopisy.“* (Matějček,

2005, s. 149-150).

„Ve školním věku je škola přirozeně hlavním předmětem zájmu dítěte. Je to jeho pracoviště, s rozvrhem pracovních hodin, a je to i místo společenského dění, na němž má naše dítě účast. Také rodiče kladou na školu zpravidla největší váhu a není žádnou vzácností, že dítě od rána do večera slyší, že na nic jiného myslet nemá, než na učení a školu.“ (Augustyn, 1998, s. 5).

„Nechci sahat moc do svědomí těm, kdo se bojí, že by dítě školním poučením o sexuálních věcech mohlo dojít nějaké mravní újmy, ale doporučoval bych jim, aby si ověřili, zdali právě v jejich vztahu k dětem a v jejich modelovém sexuálním chování je všechno v pořádku. A je-li tomu tak, pak mohou své obavy odložit! Liliovou nevinnost dětí nelze zajistit tím, že je budeme izolovat od okolního světa – je lepší na život ve světě je připravit!“ (Matějček, 2005, s. 150).

Matějček ve své knize Co, kdy a jak ve výchově dětí uvažuje nad tím, že na jedné straně, my dospělí, soudíme, že za školní prospěch by děti nyní, když jsou v 8. či 9. třídě a kdy jde o budoucnost, měly už převzít plnou odpovědnost a chovat se jako dospělí. Když se ale začnou jako dospělí chovat a projevují živý zájem o příslušníky druhého pohlaví, píšou psaníčka a dávají si schůzky, soudíme, že na to mají dost času. A přitom je to přesně to, na co je nyní pravý čas a co by nemělo naše dítě promeškat a my s ním. *„Spouštěcím mechanismem je hormonální činnost, která se v době dospívání mimořádně urychluje.“* (Matějček, 2007, s. 86).

4.2 Jak tuto výchovu nazývat

V současné době, kdy už je jasné, že sexuální výchova je a bude součástí výuky na základních školách, nepanuje shoda ani v tom, jak tento předmět nazývat. Možností je několik. Např. výchova k rodičovství, rodinná výchova, sexuální výchova, pohlavní výchova, výchova citová a sexuální. Podle mého názoru není ani tak důležitý název předmětu, který by se zabýval tímto citlivým tématem, ale především jeho obsah a v neposlední řadě také osobnost pedagoga.

4.3 Kdo by měl sexuální výchovu přednášet

Matějček předpokládá, že ve školách se v oblasti sexuální výchovy dostane dětem lepšího, „taktuějšího“, poučení, než od kamarádů. Ale platí to vždycky? Každá škola jistě nemá možnost, vybrat si k výuce se sexuální tematikou vždy toho nejvhodnějšího pedagoga. Obzvláště v menších školách s omezeným množstvím kantorů není volba snadná. Nemluvě o venkovských školách, kde žáci znají své učitele lépe a mají přehled i jejich soukromém životě, může být pro učitele sexuální výchova ještě problematictější.

Na druhé straně by se pedagog, dle mého názoru, skutečně neměl nechat ovlivnit současnými trendy a neomezit se v sexuální výchově dětí pouze na techniky pohlavního styku, výběr vhodné antikoncepce, přehledu sexuálních odchylek a výčtu pohlavně přenosných chorob. Základy morálky, etiky, zodpovědnosti k sobě i k druhým, sebeúctě, úctě a věrnosti, nejsou přece určeny jen věřícím. Pro některé učitele úkol nesnadný, pro jiné nemožný.

4.4 Literatura pro pedagogy

Dosud nebylo publikováno dostatečné množství vhodné odborné literatury, která by pedagogům v tomto nelehkém úkolu pomohla. Například brožurka Rodinná výchova Péče o dítě pro žáky 8. – 9. tříd základní školy, vydaná nakladatelstvím Fortuna v roce 1997, se podle obsahu věnuje již v první kapitole plánovanému rodičovství, následuje početí a těhotenství, dále porod a vývoj dítěte. Kde jsou kapitoly, které by se zabývaly partnerstvím, výchovou ke vztahu, zodpovědností za rozhodnutí, sebehodnotám, věrnosti?

Další pomůckou pro učitele je kniha manželů Donátových Důvěrně a otevřeně o sexualitě, vydaná v roce 1996. V této publikaci se autoři věnují lásce v jedné z asi třiceti kapitol. V ostatních se čtenáři mohou dozvědět o pohlavním ústrojí mužů a žen, těhotenství, dětské gynekologii, antikoncepci pro ženy a pro muže, interrupci, sexuálních úchylnkách, pornografii, kuplířství, prostituci, pohlavně přenosných nemocech a toxikomanii. Výchově k odpovědnému rodičovství se autoři krátce věnují až v poslední kapitole.

Přestože je kniha napsaná velmi srozumitelně, podle mého názoru i pro žáky prvního stupně základní školy, domnívám se, že i tato publikace je zaměřená spíše na technickou stránku sexuality.

Ohlasy veřejnosti jsou obdobné: *"Sexuální příručky pro školáky se vyznačují buď tím, že jsou anatomicky technicistní, nebo prezentují sex jako neškodnou oblast naprosté svobody a nekončících romantických požitků. Bohužel chybí jim zemitá realističnost partnerských vztahů."* www.rodina.cz/clanek8645.htm Co chybí v příručkách o sexu? Jeroným Klimeš

Není bez zajímavosti, že i běžné školy si stále více zvou k přednáškám křesťanské organizace, protože se jim líbí komplexní pojetí výchovy ke vztahům.

4.5 Křesťanská literatura

Pokud bychom chtěli děti vzdělávat i v etické a morální rovině, tedy zaměřit se i na sociální složky sexuální výchovy, museli bychom sáhnout především po křesťanské literatuře. I autoři křesťanský pojatých děl se nevyhýbají tématům sexu. Jsou si velice dobře vědomi potřeby vychovávat děti i v takto choulostivých oblastech, v oblastech, které bývaly v náboženství dříve tabuizovány. Rozdíl je ovšem v celém pojetí výchovy.

Kdo by se domníval, že se autoři při vysvětlování intimních otázek schovávají za „Stvořitele“, velice by se mýlil. O všech otázkách se v křesťanské literatuře hovoří velmi otevřeně. Ovšem který ze současných pedagogů si ve svém volném čase, kterého má čím dál méně, vezme do ruky různou literaturu, která se těmito tématy zabývá. Je snad cílem sexuální výchovy pouze popis „techniky“ pohlavního styku, seznámení dětí s pohlavními chorobami, antikoncepcí a interrupcí? To jistě není.

K tomuto Pšenička ve své knize uvádí: *“Je potřebné, aby výchova k zodpovědnému rodičovství a sexuální výchova na školách vycházela z morálních a pedagogických postojů těchto učitelů. A měla by být zdůvodněna vědeckými poznatky. Na této výchově by se mělo podílet více předmětů: biologie, občanská výchova, psychologie. A měla by prostupovat všechny ročníky škol.“* A dále: *„Část výchovy, speciálně zaměřenu na sexuální problematiku, by měli přednášet pedagogové vyškolení v psychologii, zvláště pak v rodinné problematice, v otázkách mezilidských vztahů a ve výchově k rodičovství. Měli by to být ti pedagogové, kteří jsou hluboce přesvědčeni, že vychovávat ke správnému pohlavnímu životu můžeme jen tehdy, jestliže tento život neoddelujeme od rodičovství, s nímž je spojen nejen biologicky, ale i psychologicky, morálně a společensky, a kteří jsou svým životem pro děti příkladem toho, co hlásají.“* (Pšenička, 1995, s. 110).

5 NÁZORY VEŘEJNOSTI

5.1 Co říkají rodiče

Někteří rodiče se příliš nezajímají o obsah výuky zabývající se sexuální výchovou. Pokud se jim děti samy nesvěří, co se ve škole naučily nového, nemají ani mnoho možností. Učebnice výchovy ke zdraví nebo sexuální výchovy dětí ve škole nedostávají, tak jako např. Český jazyk, matematiku, fyziku nebo chemii, takže rodiče nemají ani možnost se s obsahem učiva doma seznámit. Jsou ovšem i rodiče, kteří informováni jsou a mnoho z nich se současným pojetím sexuální výchovy nesouhlasí.

Proto vznikl Výbor na obranu rodičovských práv, který usiluje o změnu současné koncepce.

5.2 Výbor na ochranu rodičovských práv (VORP)

Výbor na obranu rodičovských práv je seskupení rodičů a učitelů, kteří nechtějí, aby se děti učily ve škole věci, které jsou v rozporu s jejich svědomím. Nechtějí mlčet ke špatným vlivům, které se do škol infiltrují proti vůli rodičů i učitelů. (www.vorp.cz).

Anna Brychtová, předsedkyně VORP, na webových stránkách uvádí: "Základním a stabilním požadavkem VORPu je dobrovolnost školní sexuální výchovy, aby mohla být naplněna Ústavou zaručená svoboda svědomí a vyznání rodičů a potažmo i žáků. V rámci naplňování dobrovolnosti sexuální výchovy VORP usiluje o sloučení témat zahrnujících sexuální výchovu do samostatného dobrovolného předmětu. VORP považuje za vhodné a demokratické přejít k pluralitnímu modelu výuky sporných témat, u kterých neexistuje obecná shoda."

Na webových stránkách VORPu jsou uveřejněny i názory několika odborníků na sexuální výchovu ve školách:

MUDr. Jiří Raboch, přednosta psychiatrické kliniky 1LF UK, VFN: „Myslím si, že by školní osnovy v případě sexuální výchovy měly respektovat též přání rodičů.“

Ing. Mgr. Marie Nováková (kurzy a poradenství osobního rozvoje): „Mladí potřebují posí-

lení v základních zodpovědných postojích a hodnotách (abstinence, důraz na trvalý vztah, úcta k životu, zodpovědná láska).“

PhDr. Václav Mertin, psycholog: „Jestliže stát (škola, učitel) plánuje zavést nějakou novinku, je nezbytné projednat ji s uživateli služeb školství, tedy s rodiči a získat jejich informovaný souhlas. Zcela jednoznačně to platí ve vzdělávacích oblastech, které se těsně dotýkají představ, názorů, hodnot, světonázoru, které vštěpují svému dítěti rodiče. Kromě sexuální výchovy jde např. ještě o etickou výchovu. V těchto oblastech by měl stát pouze nabízet službu a nechat rodičům plné právo rozhodnout o tom, zda se dítě zúčastní nebo ne.“

RNDr. Miloš Lokajčěk, Fyzikální ústav AV: „Je samozřejmé, že názorná sexuální výchova na školách je výchova deformační, a že je přípustná (ale i doporučitelná) pouze odpovídající rodinná výchova.“

ThDr., Mgr. Evald Rucký, biskup Jednoty bratrské: „Zdobrovlnění výuky SV, která by byla soustředěna pouze do jednoho nepovinného předmětu či tzv. projektových dnů je vynikající řešení. Určitě by SV měla být probírána v kontextu vztahu, nemělo by jít pouze o názorné dovednosti. V žádném případě tyto dvě složky neoddělovat.“

6 ZKUŠENOSTI ZE ZAHRANIČÍ

6.1 USA

Vláda státu Kalifornie rozesílá dospívajícím kondomy v neoznačených obálkách

Kalifornské ministerstvo zdravotnictví zahájilo 14. února program rozesílání kondomů zdarma dětem od 12 let v oblastech, kde je nejvíce těhotných mladistvých a sexuálně přenosných nemocí mezi mládeží. Mladiství mohou na stránkách www.teensource.org (vytvořených neziskovou organizací California Family Health Council) vyplnit formulář a pak obdrží poštou bezplatně deset kondomů s lubrikantem a sexuálně vzdělávací literaturu. Na www.teensource.org/ts/sites/de se píše, že i když někomu není ještě 18 let, má "právo" na kontrolu porodnosti včetně nouzové antikoncepce, na testování a léčení sexuálně přenosných nemocí, na těhotenský test a předporodní péči, potratové služby a testování na HIV/AIDS. Přitom k tomu nepotřebuje žádné svolení od rodičů nebo pěstounů. Právo na důvěrnost je zaručeno, tj. lékař nesmí bez souhlasu dotyčného o tom nikoho informovat. (7. 3. 2012, <http://www.lifesitenews.com/news/california-govt.-mailing-condoms-to-teenagers-at-home-in-unmarked-envelopes>).

6.2 Německo

Sexuální výchova je povinná už od první třídy základní školy. Rodiče, kteří nechtějí tuto sexuální výchovu pro své děti, jsou trestáni. Na začátku roku 2011 byla v německém Salzkottenu uvězněna matka dvanácti dětí z důvodu, že odmítla sexuální výchovu pro své děti. Matka dvanácti dětí byla v německém městě Salzkotten odsouzena na 43 dní do vězení kvůli odmítnutí posílat své děti na hodiny sexuální výchovy v místní základní škole. Jedná se o baptistku, která se staví proti programu sexuální výchovy, protože odporuje jejímu náboženskému přesvědčení. Spolu se svým manželem prohlašuje, že jsou ignorována její práva deklarovaná v Evropské konvenci o lidských právech. Cituje článek 2 prvního protokolu konvence, ve kterém stojí: "Stát má respektovat právo rodičů zajistit výchovu a vzdělávání v souladu s jejich náboženským a filosofickým přesvědčením". Škola od roku 2005 ignorovala toto její právo a byla přitom podporována soudnictvím. Manžel řekl, že "jeho žena opravdu postrádá svou rodinu, ale nalézá svou útěchu v Bohu" a že i děti postrádají svou matku, ale že trpět bezpráví je součástí křesťanské zkušenosti.

V Německu se nejedná o ojedinělý jev. Již v dubnu 2010 bylo v Salzkottenu několik podobných případů. Rovněž v Paderbornu v roce 2009. V lednu 2010 dokonce jedna německá rodina získala asyl v USA po několika letech pronásledování kvůli domácímu vzdělávání svých dětí.

6.3 Velká Británie

Velká Británie nemá povinnou sexuální výchovu, ředitelé škol mají pravomoc SV nezavádět. Přesto se velice často realizuje výuka, která používá necitlivé explicitní materiály. Proti tomu vystupuje Společnost na obranu nenarozeného života.

6.4 Zkušenost jedné z českých škol

Na internetu jsem našla zajímavý článek, který se týká sexuální výchovy v jedné z konkrétních škol: „Zastánci otevřené sexuální výchovy se tváří jako ti tolerantní, chápaví a liberální. Když však někdo veřejně prezentuje jiný názor než oni – maska padá a vyjeví se pravá tvář: sankce, trest, vyhrožování. Vyhrožování vyhazovem ze zaměstnání. Paní učitelka S. veřejně řekla svůj názor (v pořadu Máte slovo na ČT), že se jí nelíbí, jak ředitel její základní školy pan P. učí sexuální výchovu – a on jí teď hrozí výpovědí!

Od kdy se za jiný názor vyhazuje z práce? Odkdy může ředitel na státní základní škole vyhodit kantora jen proto, že řekne svůj názor?

Pan P., průkopník sexuální výchovy a autor kontroverzních Didaktických her („...líbal ses, masturbuješ, menstruješ, máš poluci?“), se donedávna chlubil, že na jeho škole, která je jakousi vlajkovou lodí sexuální výchovy u nás, nemá oponenty. Za celou svou dlouhou kariéru prý potkal jen čtyři rodiny, které měly výhrady; dvě však přesvědčil a zbylé nejspíš považuje za podivíny.

Po vystoupení paní učitelky S., francouzštinářky z jeho vlastní školy, se ukazuje, že je všechno jinak a že tahle pohádka páně P. neobstojí.

Paní S. není totiž jen učitelka, je také matka, jejíž syn prošel kurzem sexuální výchovy u zmíněného ředitele. Jenže tehdy nikdo nic netušil. Nikdo nevěděl o metodách, které se na škole zkoušejí a používají, neexistovalo žádné seznámení rodičů s metodami - ani to nyní - minimum, tzv. informovaný souhlas, který teď pro jistotu dává rodičům podepsat. I když

jak moc je v něm se svými hrami seznamuje, ještě nikde neřekl.

Proč se syn paní učitelky a jiné děti neozvali dříve? Bylo jim tehdy něco kolem 14ti let, v tomto věku jen málokdo najde odvalu říct, že některé věci jsou mu nepříjemné, zvláště když proti němu stojí ředitel školy a učitel v jednom. A rodičům se s takovými zážitky v tomto věku svěřuje rád jen málokdo. Všechno tedy vyplavalo napovrch, až když se pan P. pochlubil veřejně – publikací Didaktických her v příručce pro učitele - jakým způsobem sexuální výchovu učí a jak by to podle něj mohli dělat i ostatní pedagogové, které ostatně taky školí. Ale Didaktické hry, kde si děti navzájem kladou otázky intimního charakteru, se opravdu líbí málokomu – ovšem zastánci té otevřené technické sexuální výchovy je stále obhajují. Pro paní S. byl silný „zážitek“, když se jí jedna 13-14letá žákyně svěřila, že utekla z hodiny sexuální „výchovy“ ředitele P. po té, co po ní a jejím spolužákovi chtěl, aby si vzájemně říkali, jak masturbují.

A pak že se ti rodiče bouří zbytečně. Na pedagogických fakultách se tohle sice asi opravdu neučí, ale různé kurzy pro další vzdělávání pedagogů tyto „nadstandardní metody“ učitelům předávají, takže by bylo jistě zajímavé vědět, kolik z nich takovým školením již prošlo.

Celý příběh ale nyní jen ukazuje v celé nahotě agresivitu zastánců technické sexuální výchovy a jejich naprostou nepřipravenost vést solidní diskusi se svými oponenty. Je zkrátka pro ně snadnější onálepkovat někoho středověkem nebo tmářstvím. (jochova.blog.idnes.cz).

7 SOUČASNÉ SMĚRY V SEXUÁLNÍ VÝCHOVĚ

Na dva různé pohledy na sexuální výchovu upozorňuje například Burdová: „Společnost jde z extrému do extrému. Na jedné straně jsou „odborníci“, kteří propagují absolutní volnost v lásce a sexu, všeobecnou dostupnost potratů a antikoncepce, a prezentují názor, že nevázané sexuální chování je zcela normální. Snaží se bourat přirozený stud, vést děti ve třídách k tomu, aby veřejně vykládaly, zda již mají ochlupení, jaké měly zážitky při onanii apod. Tito lidé nepochopili, že stud je cenná lidská hodnota a je nezbytná součást naší erotiky. Ovšem setkáváme se také s druhým extrémem, a to je odmítání sexuality, považování sexuality za něco nečistého, ba přímo sprostého, co se dá maximálně snést, když člověk chce mít děti. Za zmínku stojí i řada mýtů a předsudků, které se někdy předávají z generace na generaci.“ (Burdová, 2011, s. 30).

Pšenička rozděluje současnou sexuální výchovu do dvou směrů. První směr učí naši mládež teoretickým a praktickým znalostem v oblasti antikoncepce. V případě, že antikoncepce selže, přichází na řadu potrat. Vyučuje se bezpečnému sexu včetně návodu, jak navlékat prezervativ, jak dosáhnout pohlavního uspokojení nekoitálním sexem a popis technik pro vzájemnou onanii rukou nebo orální sex. Někteří využívají tzv. osvětové filmy, ve kterých se děti mimo jiné dozví různé techniky onanie chlapce a dívky, způsob, jak se dívky mají zbavit panenské blány, způsoby vydraždování při pohlavním styku apod. Tyto věci Pšenička považuje za nevhodné až škodlivé pro tělesné i duševní zdraví dětí a mládeže. Dále cituje MUDr. Hamanovou z katedry dorostového lékařství, která uvádí, že: „Sexuální programy jsou sponzorovány farmaceutickým a zdravotnickým průmyslem a všemi dalšími službami, které na antikoncepci vydělávají těžké peníze.“ Druhý směr, ke kterému se autor sám přiklání, je zaměřen na výchovu k zodpovědnému rodičovství. „Správná sexuální výchova nesmí být výukou techniky sexuálního uspokojení před manželstvím, ale musí to být výchova k dobrým vztahům. Teprve v jejich přítomnosti se lidská sexualita může rozvíjet k prospěchu člověka – a to k zodpovědným sexuálním postojům, které spočívají v sexuální zdrženlivosti před manželstvím a v plném rozvinutí sexuality ve věrném manželství, v úctě k panenství a mateřství.“ (Pšenička, 1995, s. 111).

Oba výše uvedené směry sexuální výchovy považuji za extrémní. Jeden ze směrů se zabývá sexualitou bez návaznosti na stránku citovou, druhý směr se snaží děti přesvědčit, že jiný, než manželský sex by neměl vůbec existovat.

Nemyslím si, že by současná mládež, jako mávnutím kouzelného proutku, přestala vnímat veškeré podněty svého okolí a rozhodla se dobrovolně pro sexuální zdrženlivost až do uzavření manželství (i když výjimky se najdou). Zvláště, když někteří z jejich vrstevníků již žijí aktivním pohlavním životem, vystřídali už několik partnerů a ještě se tím chlubí. Považují to za normální. Vždyť už mají 15... A to nemluvím o dětech žijících pouze s jedním z rodičů a jejich matka či otec partnerky střídají. Takový rodič asi nejde svému potomkovi příkladem.

Filmy určené pro mládež běžně obsahují erotické scény a pointou je vždy sexuální splynutí hlavních hrdinů, v časopisech pro děti sexuální poradna (prosím, pomoz mi, je mi 13 a jsem ještě panna...), při každém kliknutí na internetu se objeví odkaz na erotické stránky.

Naše děti nežijí ve skleníku. A už vůbec nechtějí být terčem posměchu ostatních vrstevníků, že ještě nemají žádnou sexuální zkušenost. Najdou se samozřejmě i výjimky, ale ty to mají v kolektivu velmi těžké.

7.1 Spojenectví

Nejlépe to snad vystihuje Matějček v jedné kapitole o mužsko – ženském spojenectví a dětech odkázaných na pomoc rodičů a jejich výchovu. *„Žena a muž, aby mohli dítě ochránit, musí vytvořit spojenectví. Nestačí jen jejich reprodukční, ploditelská aktivita, nestačí jen vzájemná sexuální přitažlivost, nestačí, aby se mocně a třeba i věrně milovali. To všechno je přirozené, esenciálně důležité, možno říci „základní“, ale samo o sobě kupodivu slabé. Řekl bych, že právě v dnešní době, kdy všechny mediální prostředky sexualitu do krajnosti zdůrazňují, jakoby ve vztazích mužů a žen ani nic jiného neexistovalo, je právě ona zmíněná „slabost“, tj. „ne-nosnost“, „ne-trvalost“ sexuality, daleko zjevnější než kdy dříve.“* (Matějček, 2005, s. 155).

O důležitosti vzájemné lásky rodičů, kteří společně vychovávají své děti se autoři publikací se sexuální tematikou také shodují. *„Ne vždycky si rodiče uvědomují, že jejich dítě potřebuje nejen individuální, oddělenou mateřskou a otcovskou lásku, ale především jejich vzájemnou lásku. Právě vzájemná láska rodičů je pro děti to nejdůležitější a nejcennější. Podílením se na této lásce získávají pocit bezpečí, lásky a přijetí. Zakoušejí totiž, že je jejich život plodem vzájemné lásky rodičů.“* (Augustyn, 1998, s. 13).

7.2 Jak děti co nejlépe poučit

Svým dvěma dcerám jsem odmalička vysvětlovala, že ve vztahu muže a ženy je nejdůležitější láska, vzájemné porozumění, důvěra a tolerance. Sex k lásce samozřejmě patří, ale až v dospělosti. Počáteční oblouznění neznamena vždy lásku a než dojde k pohlavnímu spojení, musí svého partnera dobře poznat a dokázat si představit, že s ním třeba budou žít celý život. Vyrůstají v úplné rodině, vidí, že se s jejich otcem máme rádi. Myslím, že tyto základní vědomosti by měly děti získat od svých rodičů. Škola by měla na výchovu v rodině navázat.

Na internetu jsem našla projekt „kecejmedotoho.cz“, který zaštiťuje Česká rada dětí a mládeže. Koncept sexuální výchovy ve školách nabízí takto: *„Při sexuální výchově by měla být ze začátku navozena přátelská atmosféra a mělo by být zdůrazněno, že záleží pouze na svobodném rozhodnutí žáka, zda se dané části výuky chce účastnit nebo nikoliv. Škola by měla využívat především externích lektorů k zajištění objektivitu, nejlépe bez přítomnosti učitelů na hodině. O metodách by škola měla informovat rodiče. Pokud by se jednalo o speciální programy – měl by být jasný obsah, jméno lektora a základní metody výuky. Pokud rodič a dítě nemají zájem se daného programu účastnit, nemělo by být dítě nuceno. Toto pravidlo by mělo platit zejména u zpoplatněných externích přednášejících či výukových materiálů. V ideálním případě by měla mít každá škola vypracovanou koncepci jak a v této oblasti hodlají své žáky vzdělávat a tato koncepce by měla být přístupná rodičům při rozhodování, zda-li na danou školu své dítě přihlásí či ne.“* (www.kecejmedotoho.cz).

7.3 Žijeme v období sexuální revoluce ?

O sexuální revoluci jako fenoménu současné doby hovoří mnoho autorů knih, zabývajících se sexuální výchovou. S odchodem komunismu a otevřením hranic proniklo do naší země mnoho podnětů, které zde dříve nebyly.

„Současná doba je oproti té, v níž jsme vyrostli, „přesexualizovaná“. Měli bychom být dvojnásob opatrní a pozorní, „aby naši mladiství předčasně „nenalítli“ na bezobsažné, ochuzené uspokojování pohlavního pudu, k němuž je dnes svádí mnohem více lákadel, než kdy dříve.“ (Matějček, 2007, s. 86).

I Pšenička se k tomuto názoru připojuje: *„Ještě závažnějším důvodem pro tento včasný,*

otevřený rozhovor je přeseexualizování současné společnosti. Zvláště je to patrné v některých časopisech pro mládež. Je to často přímo násilí páchané na mladé generaci. Rovněž televize nezůstává v propagaci hypersexualizace pozadu.“ (Pšenička, 1995, s. 102).

Pšenička dále cituje MUDr. Brzka, lékaře sexuologického ústavu v Praze: *“Co mne velmi znepokojuje, to je konzumistické pojetí sexuality v „normálních“ časopisech pro děti a mládež; na to měly být děti především upozorněny, aby chápaly, že v masmédiích prezentované pojetí sexuality není projevem sexuální normality, ale důsledkem konkurenčního boje masmédií. Pokud jde o televizi, tak dalece větší nebezpečí plyne z prezentace násilí v akčních filmech, ale bohužel i v Disneyovkách, což má svůj dopad i na násilí v sexuální sféře.“ (Pšenička, 1995, s. 102).*

Řehák shrnuje ve své publikaci *Sex, šlehačka na dortu*, co přinesla sexuální revoluce:

1. Pornografii, která zapříčiňuje nespokojenost, nevěru, rozvody, násilí a bolest v manželství
2. Antikoncepci, která přinesla sexuální volnost a šíření pohlavně přenosných chorob
3. Interrupce, jejíž příčinou vymírají kulturní státy
4. Partnerství na zkoušku – mladí lidé spolu žijí, ale nechtějí právní zodpovědnost
5. Dětská prostituce – citové i tělesné ničení jedinců a šíření tělesných i duševních nemocí

Je si však autor opravdu jistý tím, že v dřívějších dobách tyto fenomény neexistovaly? Ne-
ní sexuální revoluce jen odtabuizování problémů, které sice byly v minulosti také, ale ote-
vřeně se o nich nemluvilo? Uznávám, že v současnosti se na nás sexualita valí ze všech
stran, ale domnívám se, že všechny problémy, které autor uvádí, jsou tu už stovky let, jen
se o nich otevřeně nemohlo hovořit. Natož o nich učit děti na základních školách. To, že se
o problémech nemluví, neznamená, že nejsou.

7.4 Má sexuální výchova pro děti staršího školního věku ještě smysl?

Předpokládám, že každý „normální“ rodič vychovává své dítě k lásce, morálním hodno-
tám, zdravému životnímu stylu. Má však takový rodič v dnešní době vůbec šanci uspět?

S jakými představami o svém budoucím sexuálním životě současní pubescenti vstupují do dospělosti? Má ještě sexuální výchova v tomto věku smysl? Na tyto otázky bych ráda našla odpověď v rámci svého výzkumu.

Při výchově dětí by měli být vzorem především rodiče. A to i bez použití slov. Už od narození děti vnímají, jak se k sobě rodiče chovají, jakým způsobem mluví o citových vztazích i o sexualitě mezi sebou. Pro takové děti je pak sexuální výchova ve škole jen takový „bonus“. Ne každé dítě má však to štěstí, vyrůstat v úplné rodině a navíc mít ještě rodiče, kteří žijí v harmonickém vztahu. Proto se domnívám, že sexuální výchova do škol patří, hlavně kvůli dětem, které kladný vzor postrádají. Ale není na druhém stupni základní školy už pozdě?

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 VLASTNÍ VÝZKUM

Pro provedení výzkumu se mi jevil jako nejvhodnější kvantitativní výzkum s dominantní technikou dotazníku. Výzkum jsem prováděla na homogenním celku dětí ve věku 13 - 15 let na brněnské základní škole, tzn., že výsledek výzkumu by měl být reprezentativní.

8.1 Kvantitativní výzkum

„Kvantitativní výzkum (z lat. *quantum*, kolik?) je ve společenských vědách metoda standardizovaného vědeckého výzkumu, která popisuje zkoumanou skutečnost pomocí proměnných (znaků), které lze vyjádřit čísly. Ta mohou vznikat buď měřením nebo častěji škálováním samotnými respondenty (např. od 1 do 10). Výsledky jsou pak zpracovány - obvykle pomocí statistických metod - a nakonec interpretovány. Kvantitativní výzkum oproti kvalitativnímu vyžaduje větší soubory dat a respondentů, výsledky jsou více reprezentativní, méně závislé na názorech a schopnostech respondentů a vedou tak k lépe ověřitelným a srovnatelným výsledkům. Jejich interpretace bývá naopak náročnější.“ (wikipedia.org).

Výzkum jsem provedla formou dotazníků. Dotazník obsahuje většinou uzavřené, ale i otevřené otázky. Z uzavřených byly použity téměř všechny typy. Na dichotomické a trichotomické otázky jsou získávány odpovědi ano/ne/nevím, u výběrových nebo výčtových otázek se nabízí několik alternativ odpovědi. U otázek, ve kterých se jednotlivé nabízené odpovědi nevylučují, bylo možné označení více hodnot. Uzavřené otázky nabízejí několik možných variant odpovědí, ze kterých si dotazovaný vybírá jednu nebo více odpovědí, které se nejvíce blíží jeho názoru. Výhodou uzavřených otázek je jednoduché vyplnění odpovědi, snadné zpracování odpovědi a můžeme respondenta lépe nasměrovat na to, co nás zajímá. Nevýhodou uzavřených otázek je, že nemusí vystihnout přímo názor respondenta, jsou složitější na vytváření. Proto byly některé otázky, u kterých to bylo žádoucí, doplněny o otevřené otázky

8.2 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké vědomosti v oblasti sexuální výchovy získávají děti ve své rodině, co jim přináší sexuální výchova ve škole, jaký vliv bude mít, podle jejich názorů

ru, na jejich vlastní sexuální život. Dále jsem chtěla zjistit, jaké mají děti věku 13 - 15 let vlastní sexuální zkušenosti.

8.3 Popis zkoumaného vzorku

Dotazník jsem nejprve dala k vyplnění svým dcerám, abych zjistila, zda jsou otázky dětem ve věku 13 - 15 let srozumitelné a škála nabízených odpovědí dostatečná. Následně jsem jej ještě předložila k otestování kolegyním, aby mi poskytli zpětnou vazbu a bylo možné ještě některé otázky a odpovědi upravit.

Odpovědi v dotazníku byly zcela anonymní a to pro to, aby byla zachována co největší otevřenost při zodpovězení otázek.

Díky způsobu distribuce a následného sběru dosáhla návratnost dotazníků 100 %. Takto shromážděné dotazníky jsem následně zkontrolovala. Všechny odevzdané dotazníky byly řádně vyplněné. Odpovědi jsem zanesla do předem připravených tabulek a výsledky, včetně grafů, jsou zpracovány pomocí tabulkového procesoru Excel.

8.4 Stanovení výzkumného problému

Pomocí výzkumu bych ráda zjistila odpověď na základní výzkumný problém: **Má sexuální výchova u dětí staršího školního věku ještě význam? Není již pozdě?**

Dále se pokusím zjistit, zda sexuální výchova probíhá primárně v rodině, jaký má sexuální výchova ve škole vliv na budoucí postoj k vlastnímu sexuálnímu životu a jakou vlastní sexuální zkušenost mají děti ve věku 13 – 15 let.

8.5 Zhodnocení, analýza a interpretace výsledků dotazníku

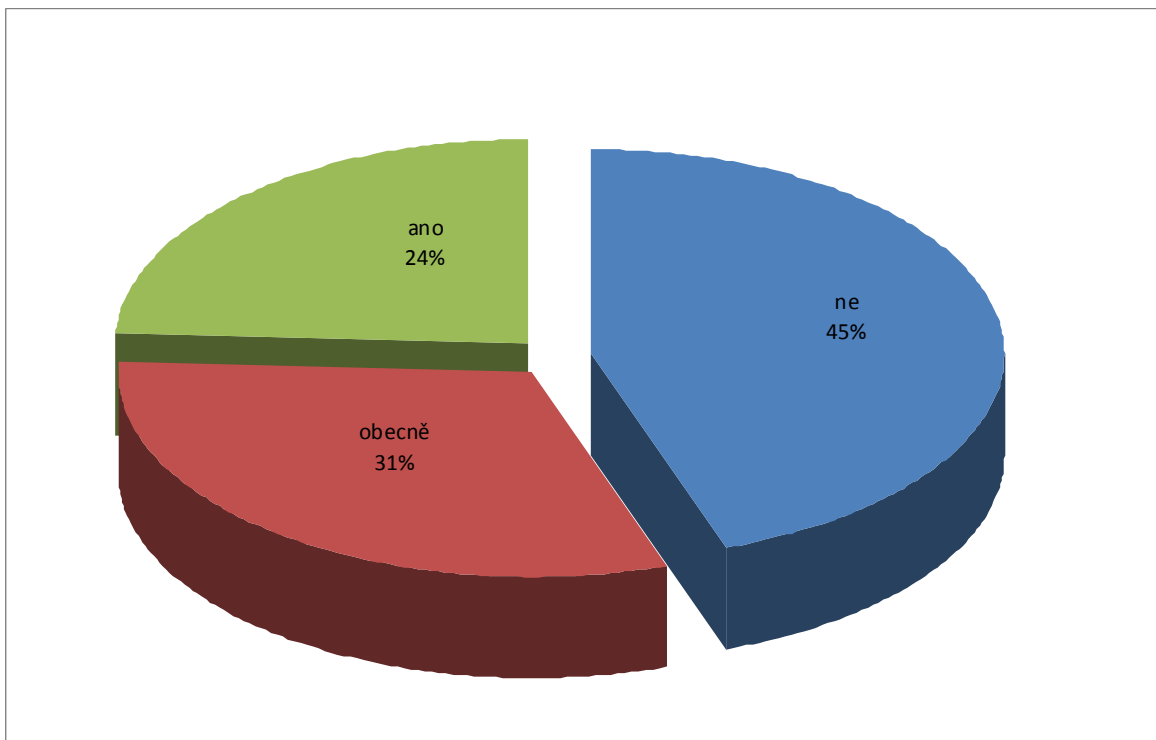
Žákům i učitelům jsem se nejprve představila, seznámila je s tématem výzkumu a požádala je o vyplnění dotazníku. Za každý vyplněný dotazník jsem dětem slíbila malou sladkou odměnu, což bylo přijato velmi kladně. Překvapila mne ochota a vstřícnost všech zúčastněných, především vážnost a odpovědnost dětí v pubertě, s jakou odpovídali na moje (někdy velmi intimní) otázky.

Závěrem jsem žákům i učitelům poděkovala za jejich ochotu a čas a slíbila, že se s nimi podělím o výsledky průzkumu.

V základní škole v Brně - Líšni se mého výzkumu zúčastnilo 59 respondentů. Jednalo se o žáky osmých a devátých tříd. Dotazník, který měl 23 otázek, vyplnilo celkem 36 chlapců a 23 dívek ve věku od 13 do 16 let. 11 dětí uvedlo, že jsou věřící (vč. buddhismu i satanismu), 47 dětí uvedlo, že věřící nejsou.

Otázka č. 1

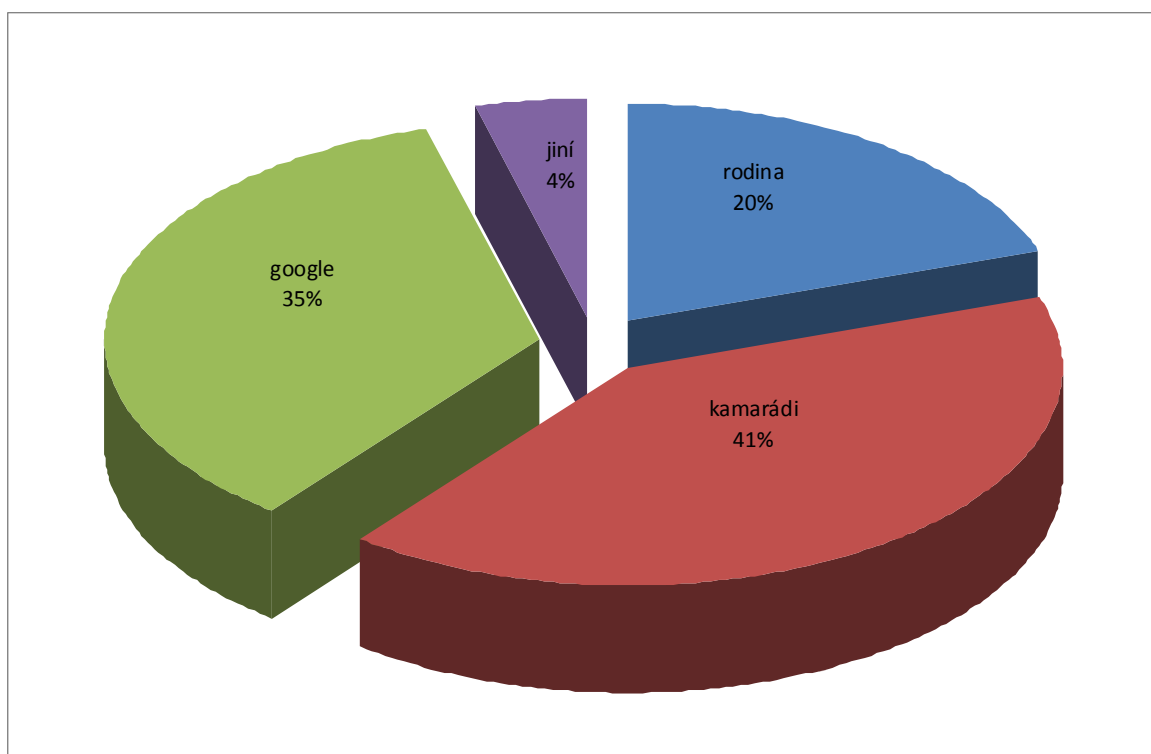
V první otázce: „**Mluvili (mluví) s tebou rodiče o sexu?**“ jsem se snažila zjistit, zda sexuální výchova probíhá již v rodině. Nabídla jsem dětem tři varianty odpovědí. Odpověď „ano“ zvolila téměř čtvrtina respondentů, 31% uvedla, že jen velmi obecně a s 45% dětí se rodiče o sexu nebaví vůbec. Toto číslo se mi zdá opravdu velmi vysoké, předpokládala jsem, že tato odpověď bude pouze v minimu případů. Z výsledku vyplývá, že rodiče se této složce výchovy příliš nevěnují a s dětmi o sexuálních otázkách hovoří málo.

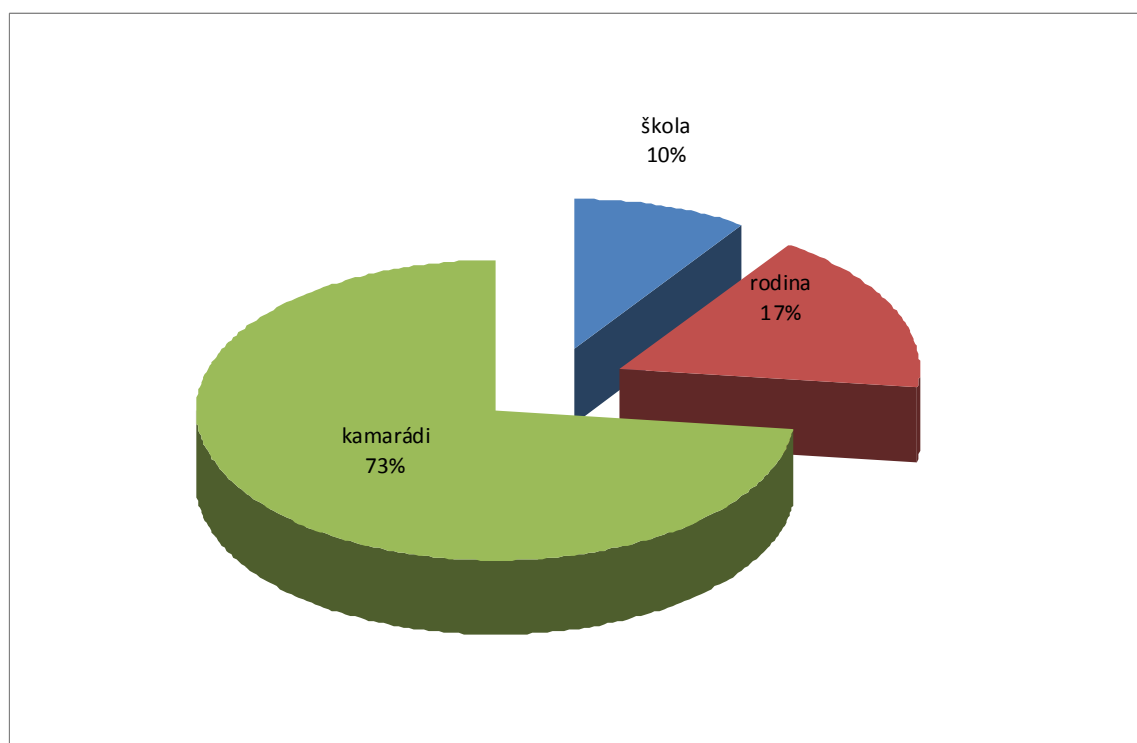
Otázka č. 2

Další otázka v dotazníku zněla: „**Pokud máš nějaké otázky týkající se sexu, koho se zeptáš?**“ Žákům jsem nabídla následující možnosti: a) rodičů, prarodičů, b) sourozenců, kamarádů, c) google, d) někoho jiného (s možností doplnit koho). První možnost, tedy rodičů nebo prarodičů zvolilo 20% žáků, sourozenců nebo kamarádů se ptá 41% žáků, google volí 35% dětí a někoho jiného si pro své otázky vybírá 4% dětí. Děti, které uvedly poslední možnost, doplnili například sestřenici, bratrance, nebo nikoho. Předpokládala jsem, že nejvyšší počet žáků bude směřovat své dotazy k rodičům, ale volí raději své kamarády. V tomto věku je to zřejmě pro ně nej přijatelnější.

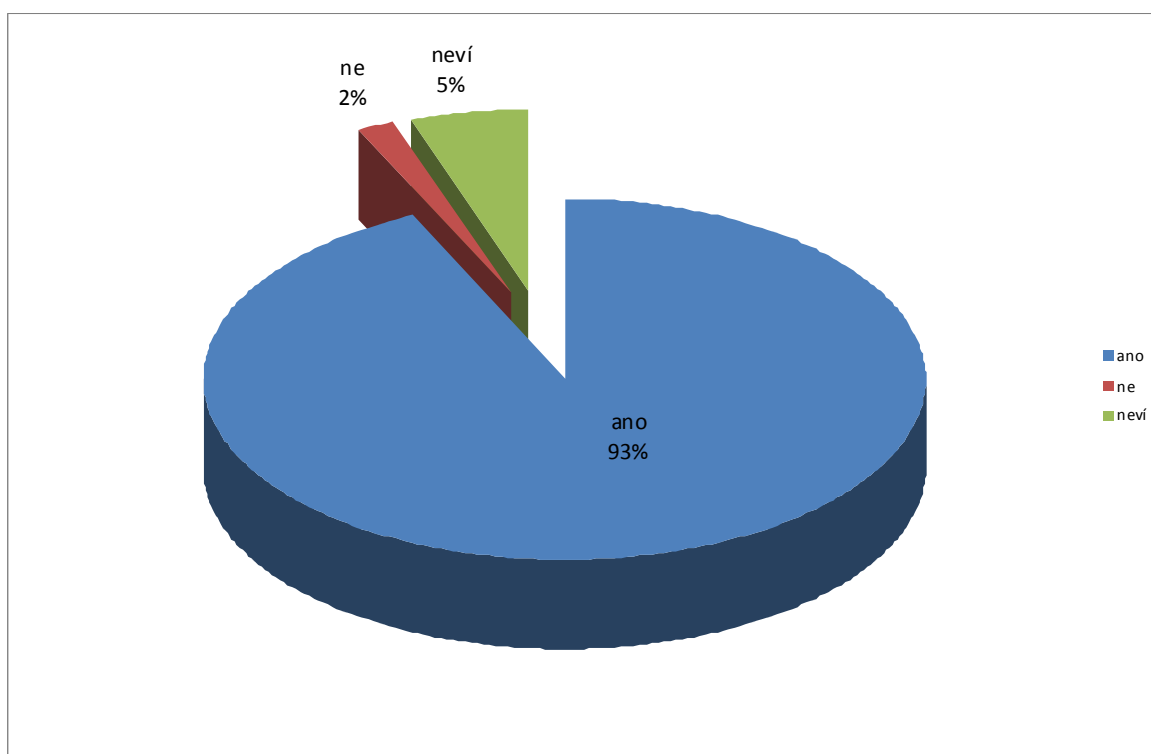
Otázka č. 3

3. otázka „**Kde se raději informuješ o sexuálních záležitostech?**“ byla zaměřena na to, kde je dětem příjemnější se o choulostivých otázkách týkajících se sexu bavit. Nejvíce dětí (73%) zvolilo odpověď za c) u kamarádů. Odpověď a) ve škole, označilo pouze 10% žáků, odpověď b) v rodině, 17% respondentů. Z uvedených hodnot vyplývá, že nejraději se děti o sexuálních záležitostech se svými vrstevníky, rodinu či školu volí pouze malá část z nich. Je to obdobné, jako u předchozí otázky.

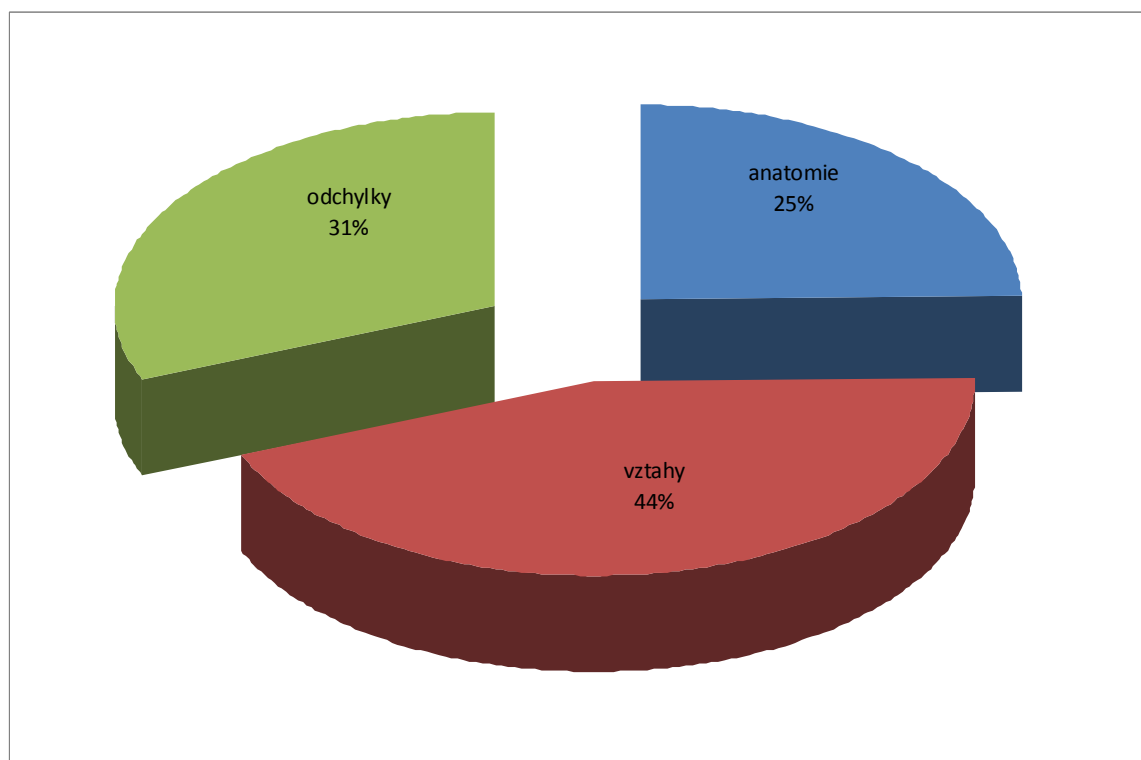
Otázka č. 4

V následující otázce jsem zjišťovala, zda se děti domnívají, že **je vhodné vyučovat sexuální výchovu ve škole**. Téměř všechny děti (93%) si myslí, že je správné vzdělávat se ve škole v sexuálních záležitostech. Jen 2% žáků si myslí, že to správné není a 5% neví. Takto jednoznačnou odpověď na tuto otázku jsem nečekala, myslela jsem, že dětí, které se domnívají, že je vhodné vyučovat sexuální výchovu ve škole, bude nižší.

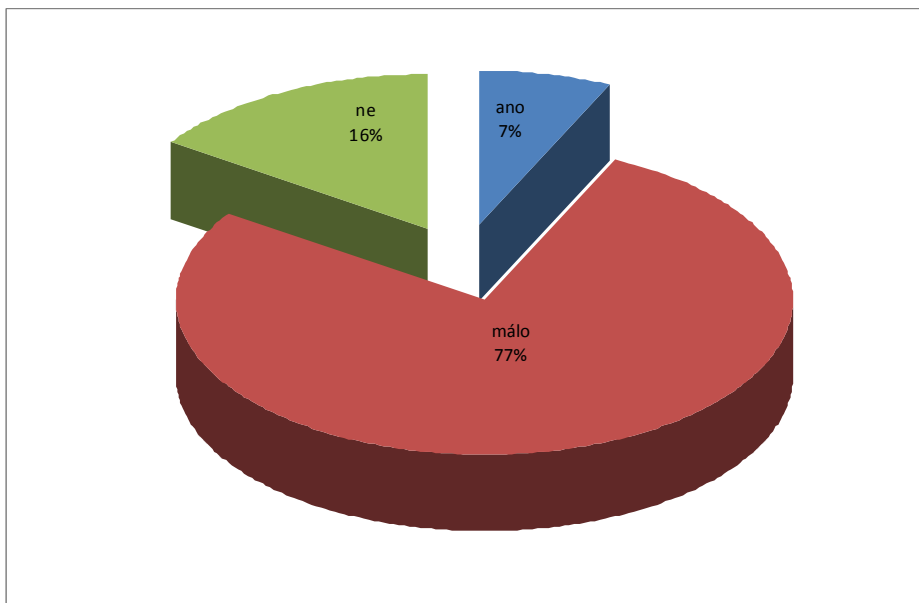
Otázka č. 5

Pátou otázkou jsem se snažila zjistit, **co děti** staršího školního věku v oblasti sexuální výchovy **nejvíce zajímá**. Vybrat si mohli z následujících možností: a) anatomie člověka, b) vztahy (partnerství, manželství, rodičovství) nebo za c) antikoncepce, pohlavní nemoci, sexuální odchylky. Z odpovědí jsem chtěla zjistit, zda v teoretické části zmiňovaná sexuální výchova zaměřená pouze na „technickou stránku“ je pro děti zajímavější, než výchova v oblasti vztahů, partnerství, nebo rodičovství. Téměř polovina (44%) žáků zvolila vztahy (partnerství, manželství, rodičovství), sexuální odchylky, antikoncepci nebo pohlavní choroby zajímají 31% žáků a anatomie člověka 25% žáků. Odpovědi na tuto otázku mne přesvědčily o tom, že obsah předmětu sexuální výchova by se měl více zabývat problematikou vztahů a partnerství.

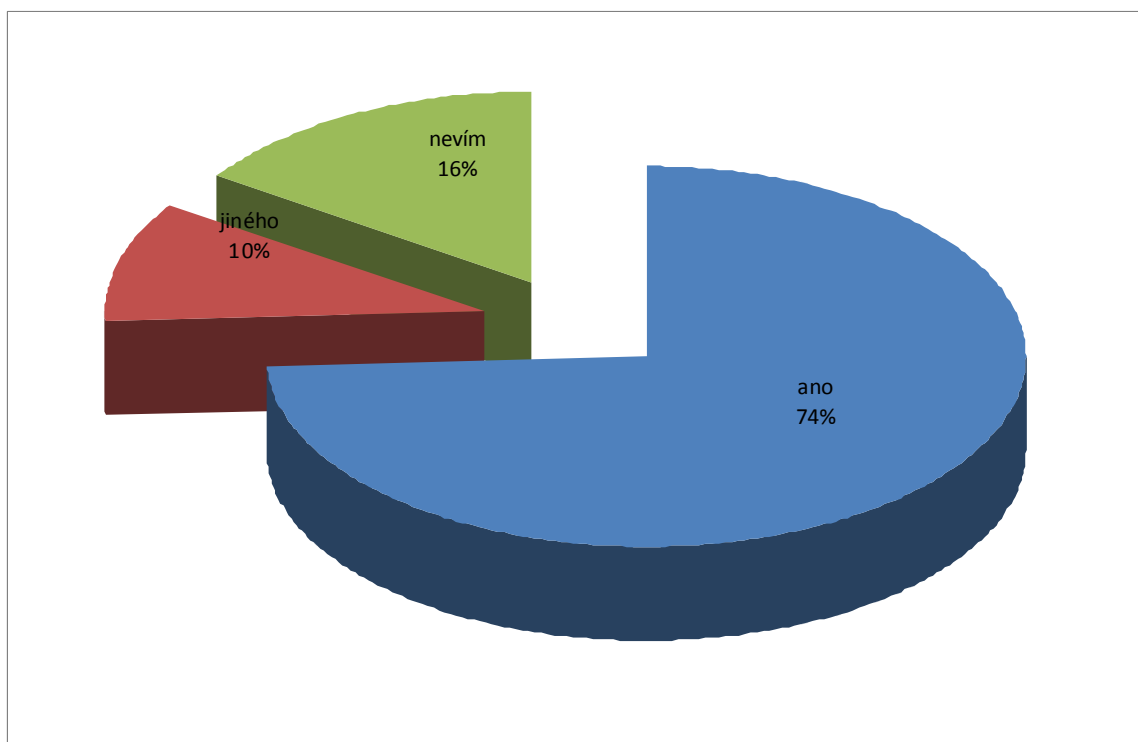
Otázka č. 6

Šestou otázkou jsem zjišťovala, zda se děti v rámci vzdělávání v oblasti sexuální výchovy ve škole, **dozvídají ještě něco nového**, nebo už mají takové vědomosti, že jim školní předmět nic nového nepřináší. 16% žáků již sexuální výchova ve škole nepřináší žádné nové informace, jen 7% dětí uvedlo, že skoro vše je pro ně nové a 77% respondentů uvedlo, že se v hodinách sexuální výchovy dozvídají jen málo z toho, co by dosud nevěděli. Z uvedených výsledků vyplývá, že děti ve věku 13 - 15 let toho o sexuální problematice vědí hodně.

Graf č. 6 - Dozvěděl ses něco nového?

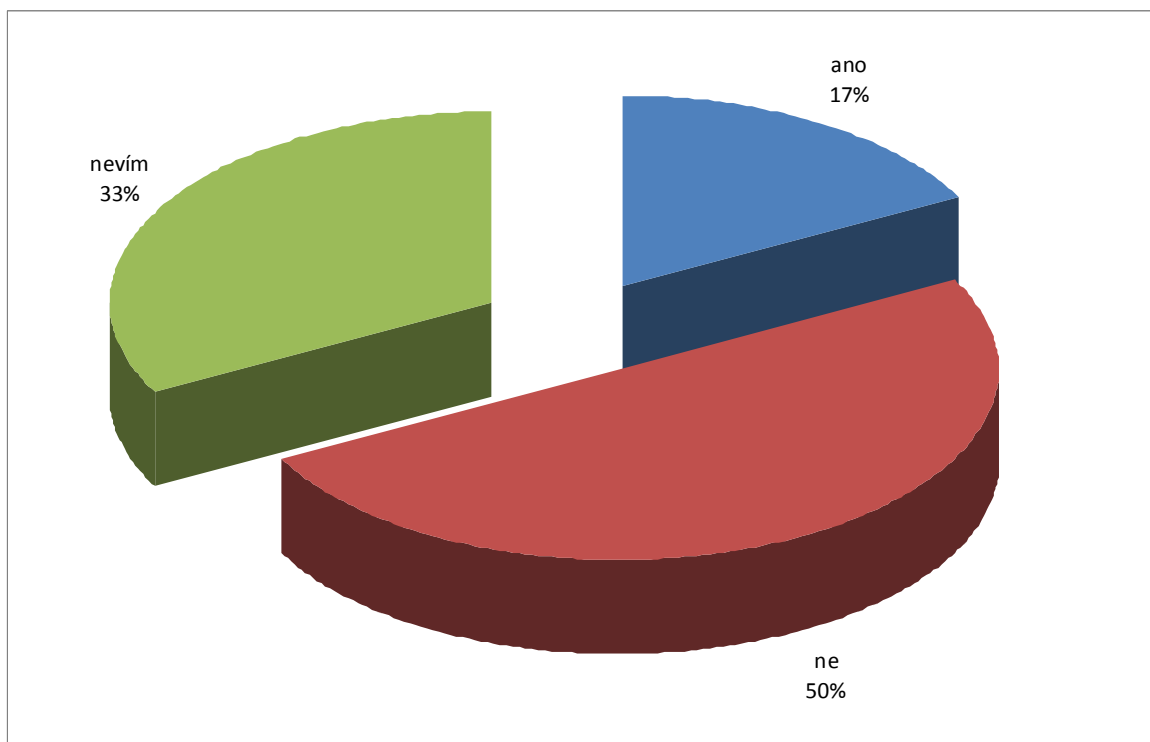
Otázka č. 7

Dále jsem se zaměřila na učitele, který sexuální výchovu na zdejší škole vyučuje. Proto jsem se děti v otázce č. 7 zeptala, zda si myslí, že je **sexuální výchově učí vhodný učitel**. Tři čtvrtiny dotazovaných dětí jsou se svým učitelem spokojeni, pouze 10% by měli raději jiného učitele a 16% žáků odpovědělo, že neví. Na škole, kde jsem výzkum prováděla, je podle názoru dětí, vzdělává správný pedagog.

Graf č. 7 - Učí vás SV vhodný učitel?

Otázka č. 8

V další, otázce jsem zjišťovala, zda si děti myslí, že sexuální výchova ve škole nějakým způsobem **ovlivní jejich budoucí sexuální život**. Polovina z dotazovaných si myslí, že jejich sexuální život výchova ve škole neovlivní, 17% dětí si myslí, že ano a neví 33% dětí. Chápu, že je pro děti těžké v současné době odhadnout, do jaké míry sexuální výchova ve škole ovlivní jejich život. Komplexní výchova v rodině i ve škole se u dětí projeví až v budoucnu, ale chtěla jsem se pomocí této otázky dozvědět, jestli hodlají ve škole získané vědomosti v dospělosti využít.

Graf č. 8 - Ovlivní sex. výchova ve škole tvůj život?

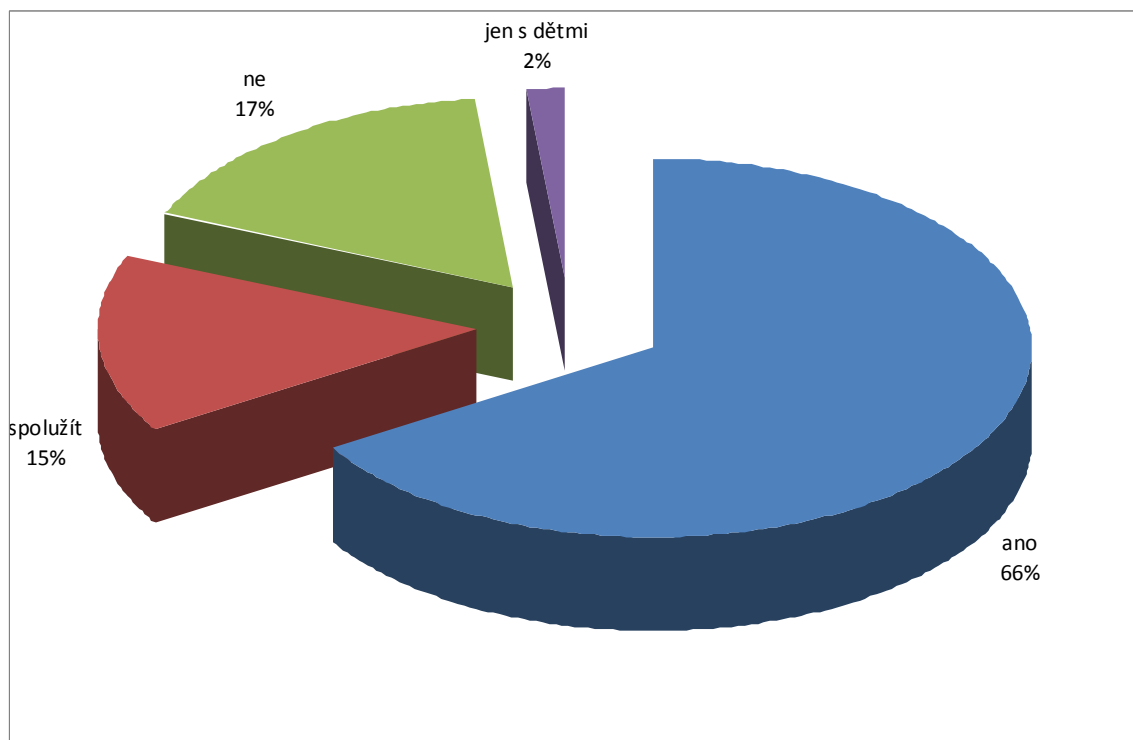
Druhá část dotazníku byla zaměřena na důvěrnější témata, proto jsem žáky o této skutečnosti informovala a zároveň je požádala, aby mi i přes to odpověděli.

Otázka č. 9

Devátou otázkou jsem se zajímala o to, zda respondenti **plánují do budoucna uzavření manželství**. Na výběr měli ze čtyř možností: a) ano, b) žít s někým plánuji, ale ne v manželství, c) ne, d) jen pokud budou děti. 66% dětí plánuje uzavření manželství, jen 17% nechce, 2% žáků chce vstoupit do manželství, jen pokud budou mít děti a 15% žáků si představuje, že budou žít s partnerem v nemanželském soužití.

Pro dvě třetiny současných dětí je uzavření manželství stále určitou hodnotou, což si myslím, je pozitivní zjištění. Je pravděpodobné, že i část z dětí, které zvolily jinou odpověď, v dospělosti do manželství vstoupí.

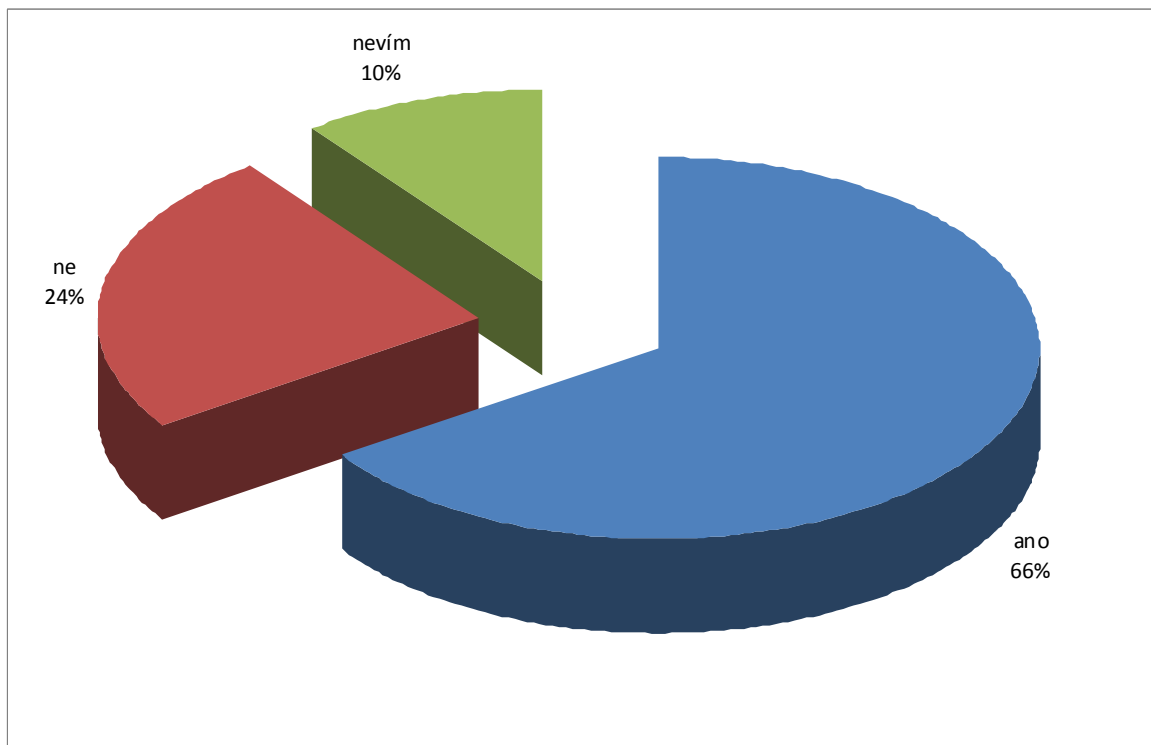
Graf č. 9 - Plánuješ uzavření manželství?

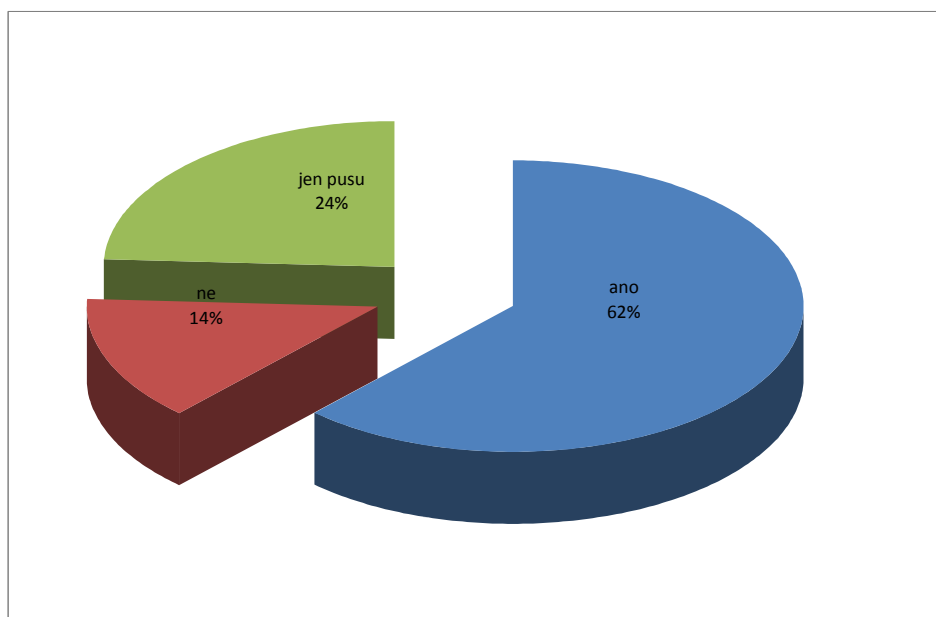
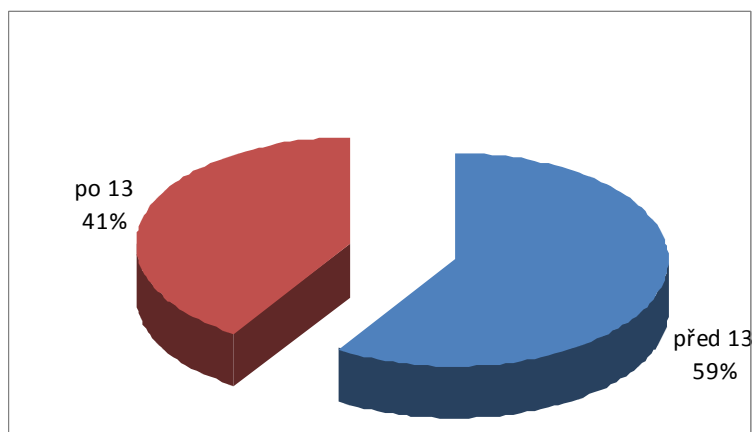
Otázka č. 10

V desáté otázce jsem se dětí staršího školního věku dotazovala, zda **už s někým chodili**. Vybrat si mohli ze tří možností odpovědí: a) ano, b) ne, c) nevím, jestli to bylo „chození“. 24% žáků uvedlo, že ještě s nikým nechodilo, odpověď „nevím, jestli to bylo chození“ označilo 10% dotazovaných a 66% žáků přiznalo, že už s někým chodilo. Z vlastní zkušenosti mohu říct, že „chození“ je pro děti v tomto věku již přirozené. Chlapci s dívkami, které se jim líbí, chodí ven, do kina, do „mekáče“, píší si spolu na facebooku a sms zprávy. Někteří se odváží i dívku políbit, výjimečně se dostanou i dále. Tyto vztahy většinou nemají dlouhého trvání a rozchody nejsou ani příliš bolestivé.

Graf č. 10 - Už jsi s někým chodil (a)?

Otázka č. 11

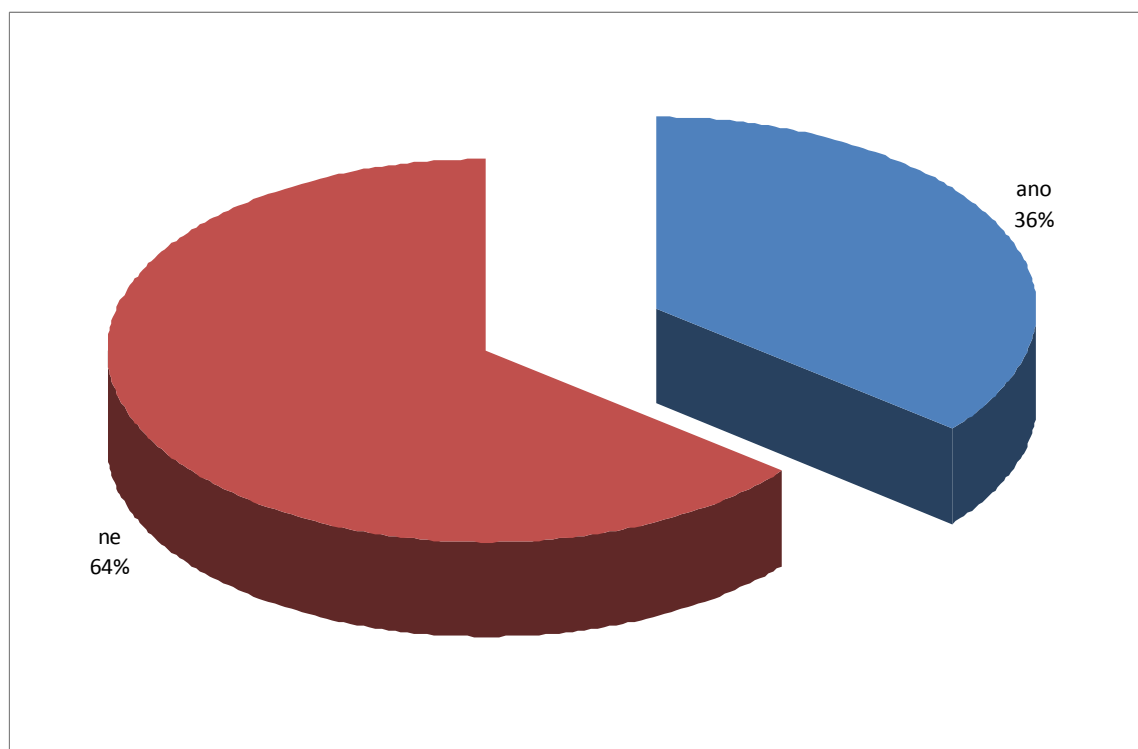
V jedenácté otázce jsem zjišťovala, jestli **už se žáci s někým líbali**. Vybírali ze třech možných variant odpovědí: ano, ne, nebo pusu jsem dostal(a), ale líbání to nebylo. Součástí této otázky byla i otázka následující, dvanáctá. U respondentů, kteří v dotazu č. 11 odpověděli kladně, následovalo doplnění, jestli u nich **líbání proběhlo před 13 rokem věku nebo po 13 roce** věku. Z 62% žáků, kteří už tuto zkušenost mají za sebou, jich 59% uvedlo, že už se líbali ve věku mladším, než 13 let, 41% dětí bylo straších 13 let. 14% žáků se ještě nikdy nelíbalo, 24% dostalo někdy pusu. Z výsledků je zřejmé, že líbání v současné době není pro děti nic zvláštního. Není se čemu divit, v dnešní otevřené společnosti představuje líbání běžný projev lásky, tolerovaný i na veřejnosti.

Graf č. 11 - Už jsi se s někým líbal?**Graf č. 12 - Bylo to před nebo po 13 roce?**

Otázka č. 13

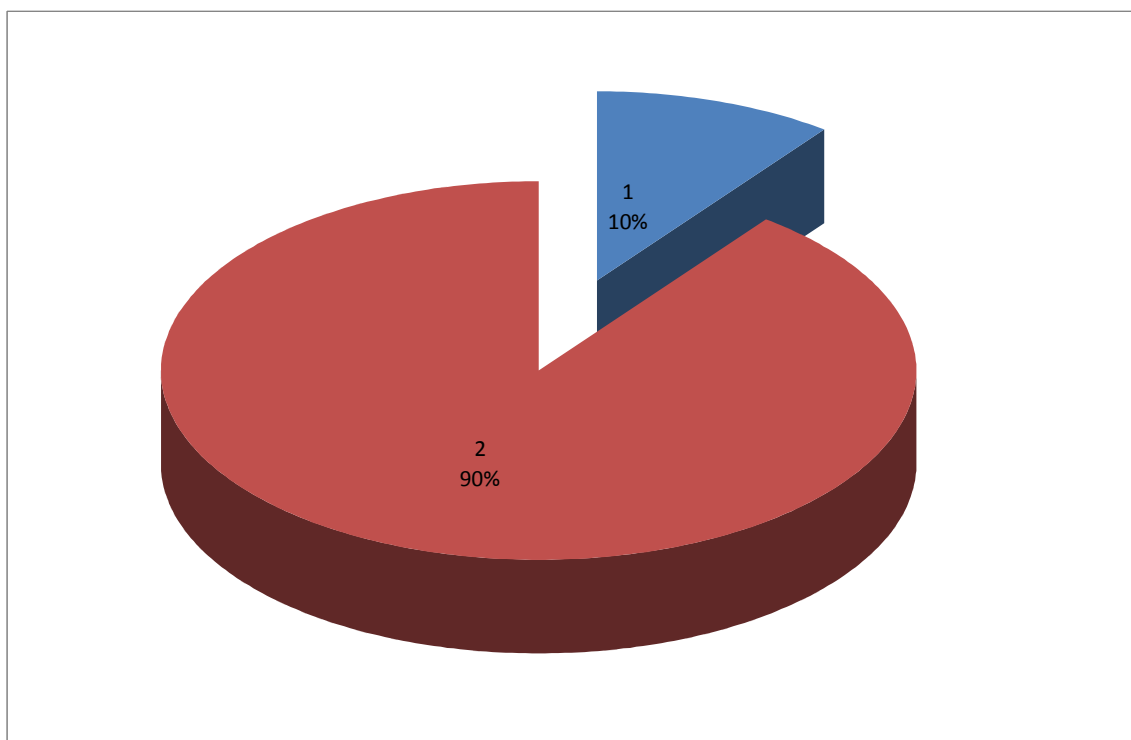
V otázce č. 13 jsem se žáků ptala, **zda už se se svou dívkou (chlapcem) vzájemně dotýkali** (petting). Nabídla jsem pouze dvě odpovědi: ano, ne.

Zkušenost s pettingem přiznalo 36% dětí, 64% zatím tuto zkušenost nemá. Vzhledem k tomu, že v současné době děti dospívají dříve, je dle mého názoru počet dětí, kteří mají zkušenost s pettingem, v normě.

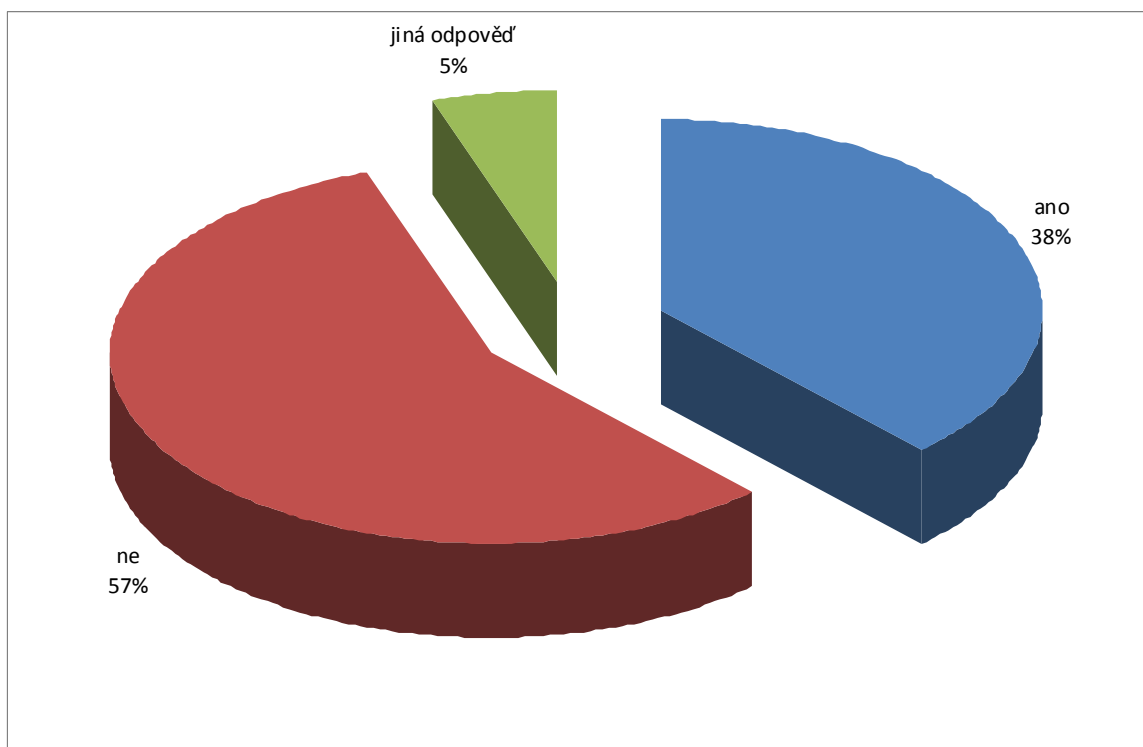
Otázka č. 14

Na otázku č. 14: „**Měl(a) jsi pohlavní styk?**“ uvedlo kladnou odpověď 10% respondentů. Uvedených 10% jsou pouze chlapci, dva ve věku 14 let, čtyři ve věku 15 let. Je však možné, že dívky, které se výzkumu zúčastnily, pohlavní styk nepřiznaly. Z uvedeného výsledku by se dalo usuzovat, že chlapci sbírají svoje sexuální zkušenosti se staršími dívkami.

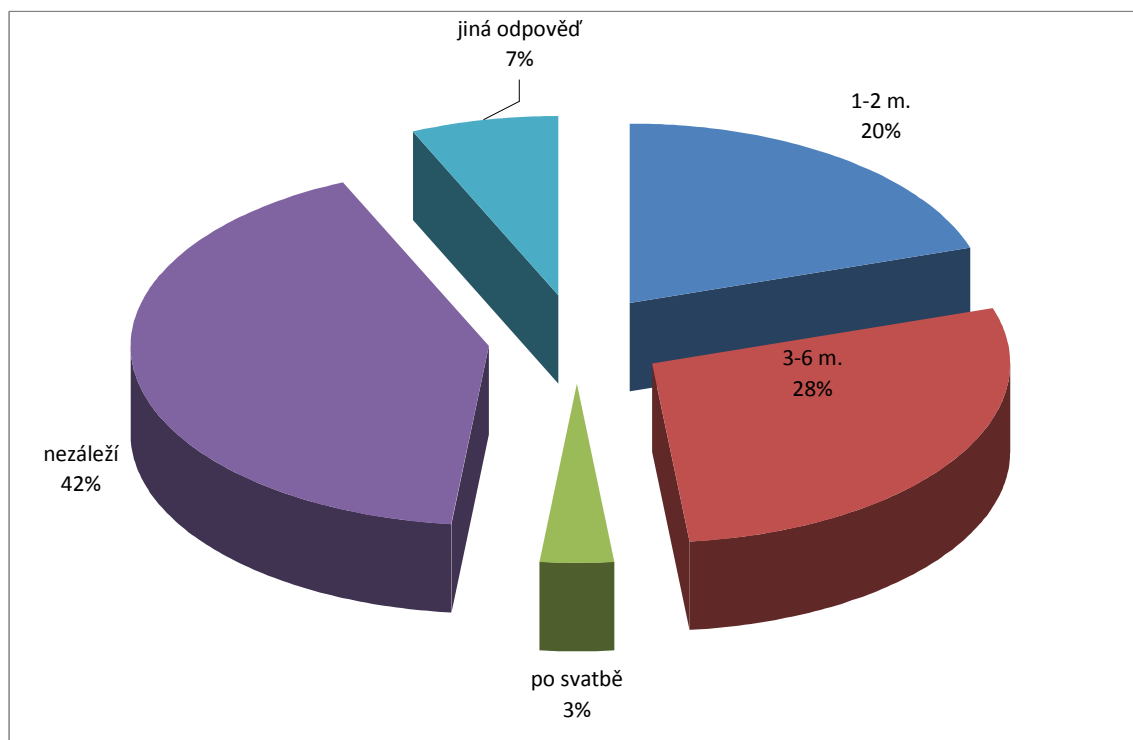
Otázka č. 15

Otázka č. 15 u žáků zjišťovala, zda si myslí, že **pohlavní styk by spolu měli mít jen partneři, kteří se milují a plánují společnou budoucnost**. Odpovědi byly na výběr tři: a) ano, b) ne, c) jiná. Nejčastěji uvedená odpověď byla, že ne, což se mi zdá překvapující. Předpokládala jsem, že kladná odpověď bude převažovat, ale vyskytla se pouze v 38% odpovědí. Jiné varianty využilo 5% dotazovaných, kteří do dotazníku doplnili vlastní názor, např. "Nemusí se milovat, ale neuznávám prostituci", nebo "Láska ano, budoucnost asi ne". Z těchto výsledků jsem usoudila, že sex děti neočekávají jen u „vážného vztahu“.

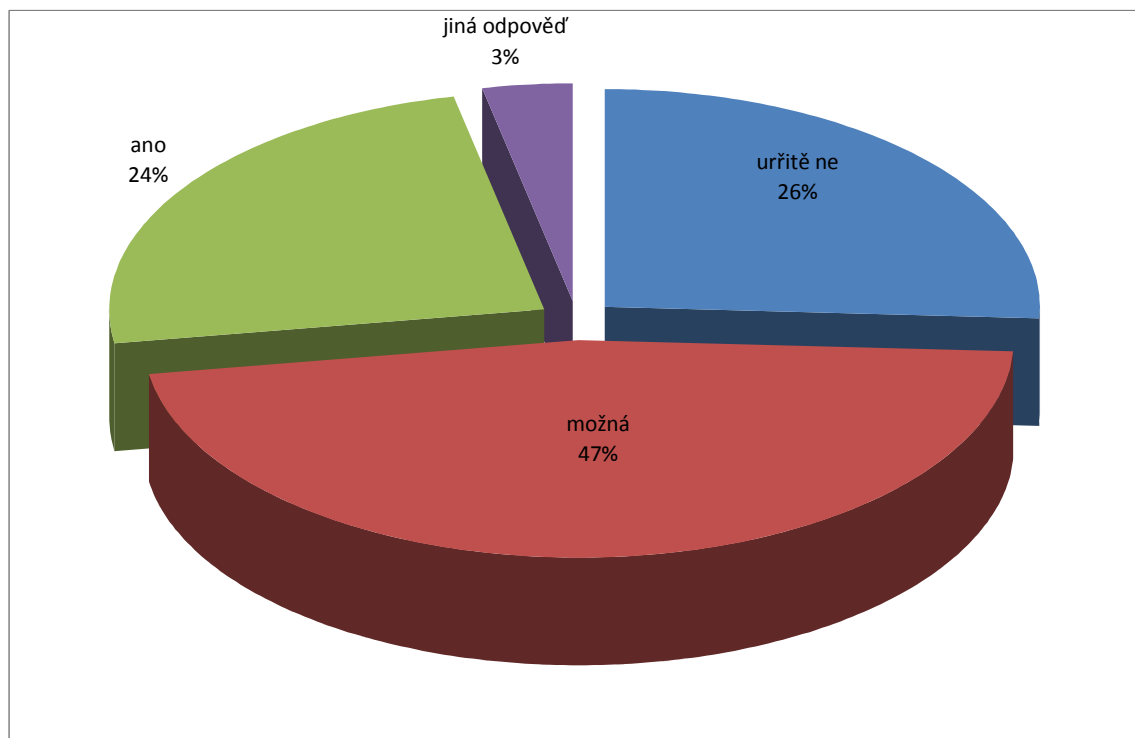
Otázka č. 16

V následující otázce jsem se respondentů dotazovala, **po jak dlouhém chození by podle jejich názoru mohlo dojít k pohlavnímu styku**. Na výběr měli ze čtyř možností a navíc mohli připojit i jinou možnost (vlastní názor). 20% dětí uvedlo jako dostačující délku vztahu jen 1 - 2 měsíce. O něco více respondentů - 28% - se přiklonilo k variantě 3 - 6 měsíců. Že by k pohlavnímu styku mělo dojít až po svatbě si myslí jen 3% dotazovaných dětí. Nejvíce žáků (42%) zvolilo odpověď: na délce vztahu nezáleží a 7% uvedlo svůj názor. Např. Nemyslím si, že by měla být nějak určená doba. Až na to budou oba dva připraveni (dívka 14 let). Záleží na tom, jestli to má být poprvé, ale 3 měsíce stačí, jinak jak se jim chce (dívka 15 let). Třináctiletý chlapec uvedl: 2 roky, čtrnáctiletý chlapec: možná po 1 – 2 letech. Z uvedených odpovědí je zřejmé, že názor na délku vztahu před pohlavním stykem se u dětí velmi liší. Zatím co některé děti si myslí, že měsíc „chození“ stačí, jiní by s prvním pohlavním stykem počkali třeba i několik let. V tomto případě, dle mého názoru, bude hrát svou roli i skutečnost, zda se bude u mladých lidí jednat o první pohlavní styk.

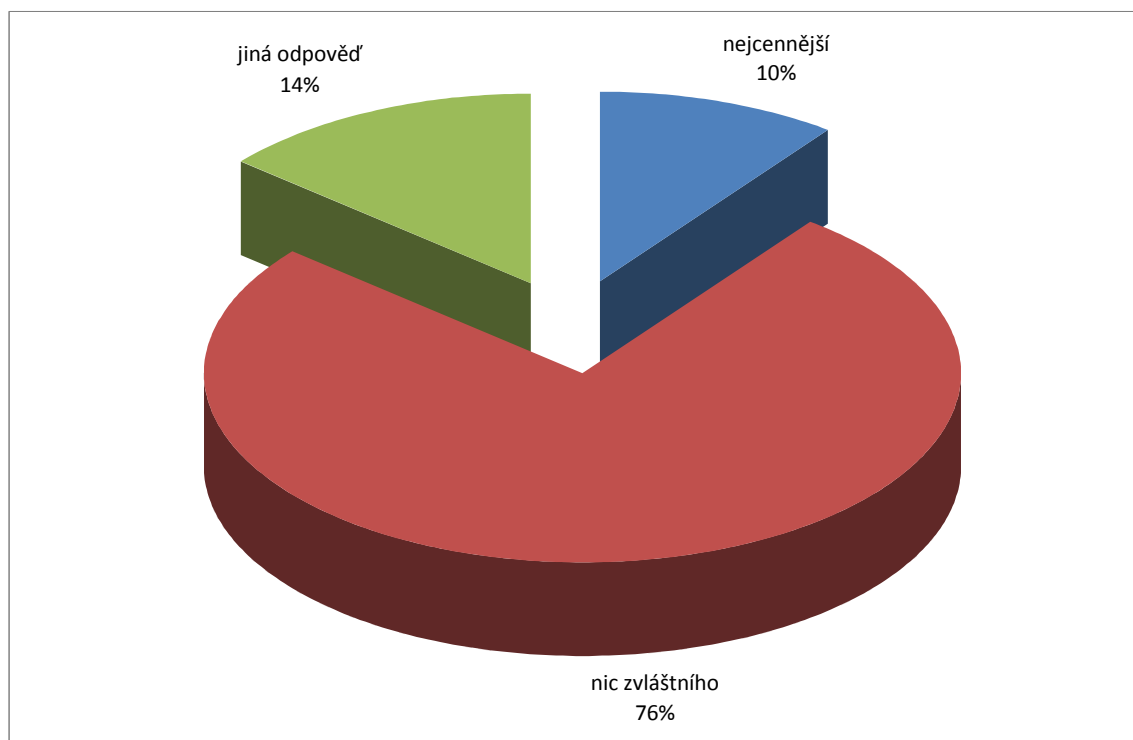
Otázka č. 17

V otázce č. 17 jsem se žáků zeptala, jestli si dokáží představit, že by měli **náhodný pohlavní styk** (např. na večíрку nebo na diskotéce). Na výběr měli ze tří možností i připojení vlastního názoru. Téměř čtvrtina respondentů přiznala, že by se náhodnému pohlavnímu styku nijak nebránila, uvedením odpovědi „nevyhýbám se úletům“. Překvapilo mně i vysoké procento dětí - 47%, kteří si zvolili z odpovědí tuto: Kdyby se mi (chlapec nebo dívka) hodně líbil(a), tak asi ano. Jen 26% dětí náhodný pohlavní styk vyloučilo a 3% uvedlo jinou odpověď, např. „Podle toho, kolik by mi bylo let.“ Je možné, že pro současnou mládež jsou diskotéky nebo večírky příležitostí, kde si mohou najít partnera na jednu noc, bez dalších závazků a tyto akce za tímto účelem vyhledávají.

Otázka č. 18

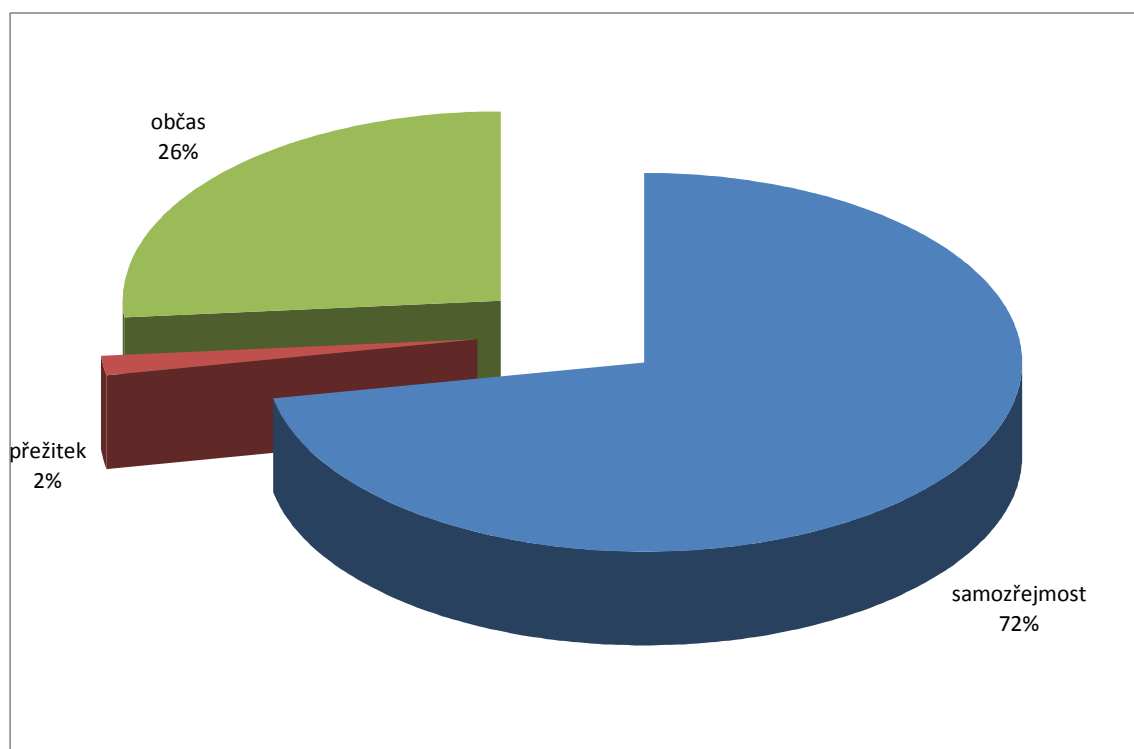
„Co pro tebe znamená panenství?“ Na tuto otázku děti dostaly na výběr ze dvou možností a vyjádření vlastní odpovědi. Že je panenství to nejcennější, co člověk má, si jako odpověď vybralo 10 % dětí. Pro 76% žáků neznamena panenství nic zvláštního. 14% respondentů uvedlo jinou odpověď, např. „Hrozný pocit“, „Je to něco, o co bych chtěla přijít, až si budu opravdu jistá“, „To, že když se ho jednou vzdám, tak už to nikdy nevrátím“, nebo „Jsou cennější věci, než je panenství. Bez něj se obejdu, raději budu zdravá. Ale jen tak ho nikomu nedám.“ Tyto odpovědi uvedly dívky. Několik respondentů neodpovědělo vůbec (většinou chlapci). Přesto, že většina dotázaných uvedla, že panenství nepovažují za nic zvláštního, je zřejmé, že nad panenstvím přemýšlí a uvědomují si, že s panenstvím ztratí určitou hodnotu, kterou nelze ničím nahradit.

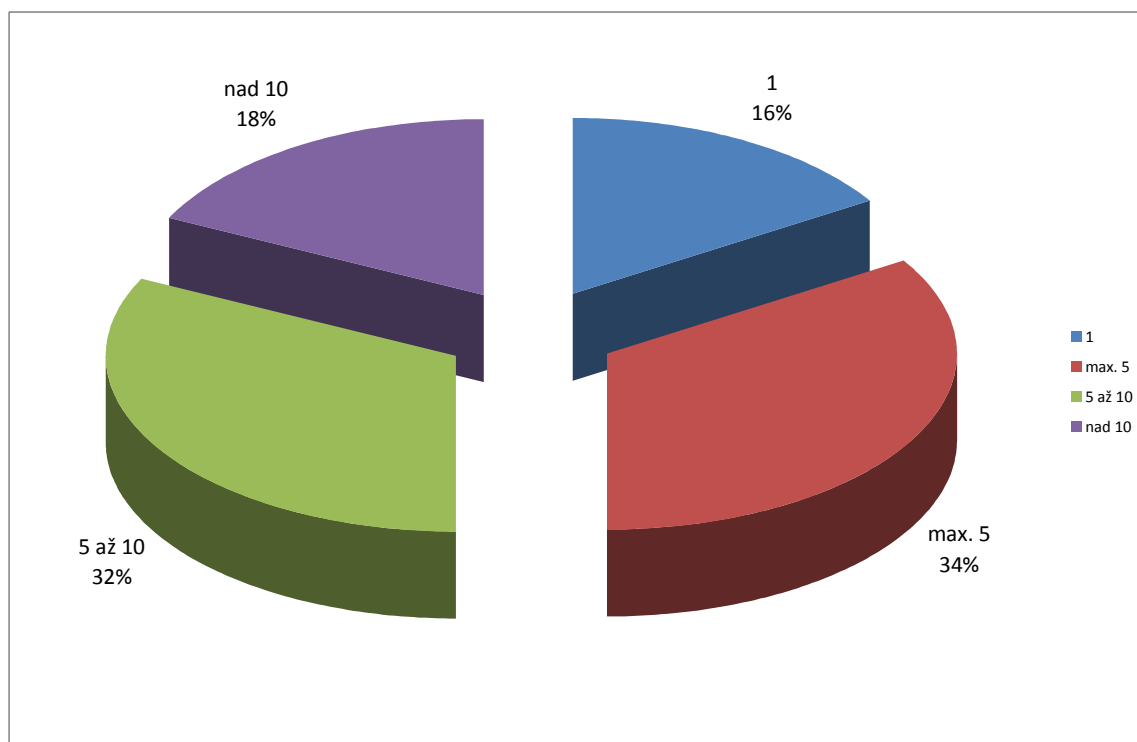
Otázka č. 19

Na mou další otázku, zda respondenti považují **věrnost partnera** za samozřejmost, za přežitek, nebo že věrnost ve vztahu by sice měla být, ale občas se může něco stát, odpovědělo 72% dětí, že věrnost partnera považují za samozřejmost. Jen 2% žáků si myslí, že věrnost je přežitek a 26% se přiklání k názoru, že věrnost by ve vztahu být měla, ale k nevěře může občas dojít. Uvedený výsledek je podle mého názoru odrazem současné doby a vysokým podílem nevěřících ve společnosti. Nevěru v partnerství je schopno tolerovat více dotazovaných, než jsem očekávala.

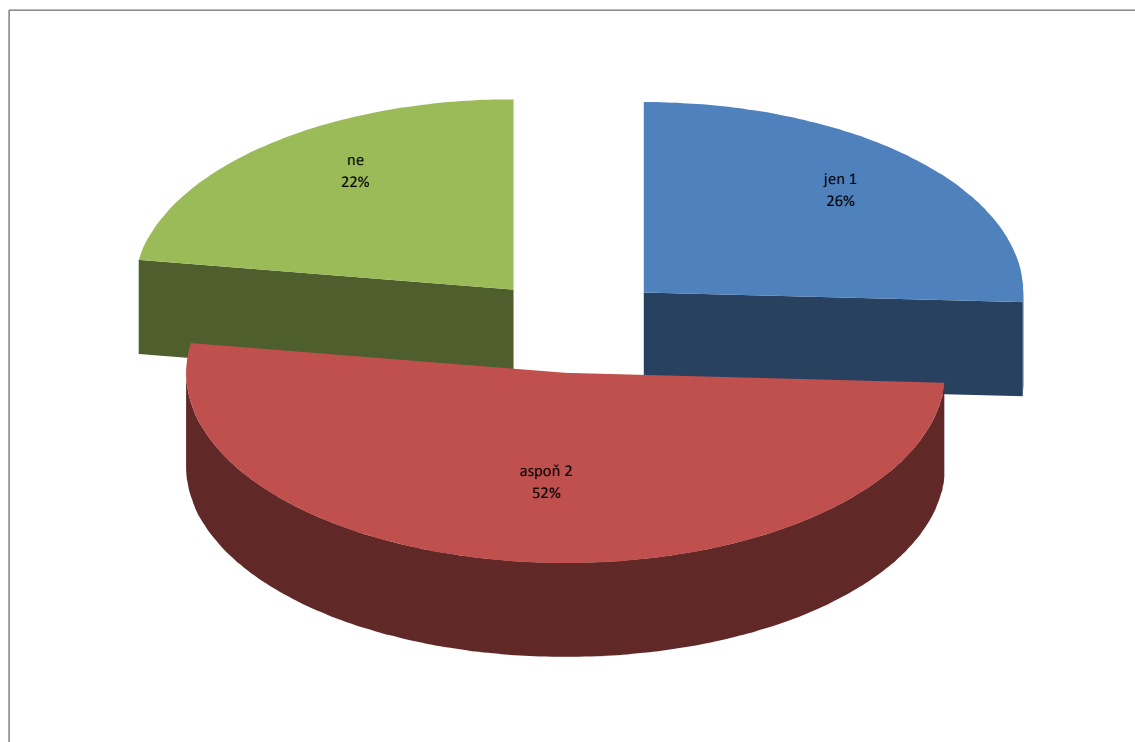
Otázka č. 20

Překvapující byly odpovědi dětí na otázku č. 20, ve které jsem se dětí ptala, **kolik si představují**, že by v životě mohly mít **sexuálních parterů**. Na výběr jsem uvedla následující odpovědi: a) 1, b) max. 5, c) mezi 5 až 10 a d) více než 10. Pouze jednoho sexuálního partnera uvedlo 16% dětí, maximálně 5 partnerů označilo 34% žáků, mezi 5 až deseti partnery plánuje 32% respondentů a nad 10 sexuálních partnerů by chtělo mít 18% žáků druhého stupně základní školy. Odpovědi na tuto otázku korespondují s výsledky předchozí otázky. Současné děti jen výjimečně plánují jednoho partnera na celý život, většina z nich počítá s tím, že jich vystřídá několik.

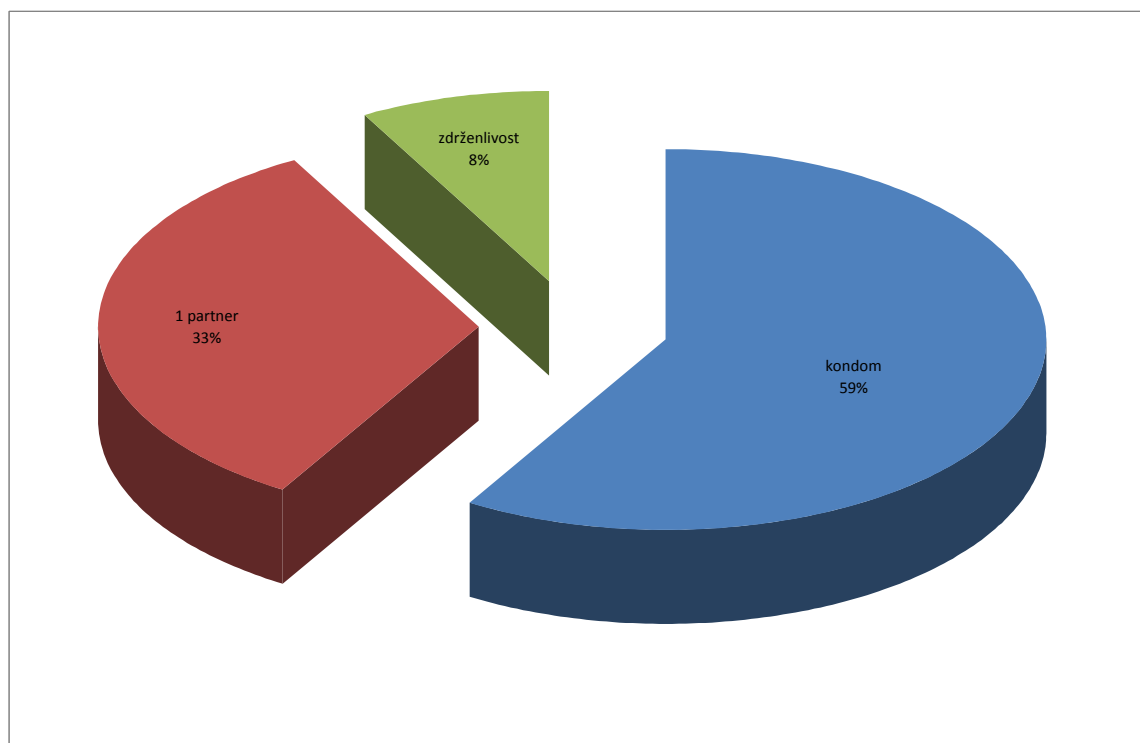
Otázka č. 21

V otázce č. 21 jsem se respondentů dotazovala, zda plánují, že **budou mít v budoucnu děti**. Alespoň 2 děti plánuje 52% dětí, jen jedno dítě by chtělo mít 26% dětí a bezdětných by chtělo zůstat 22% žáků. Procento respondentů, kteří neplánují děti vůbec, se mi zdá dost vysoké. Bylo by zajímavé zjistit, co je k tomuto postoji vede.

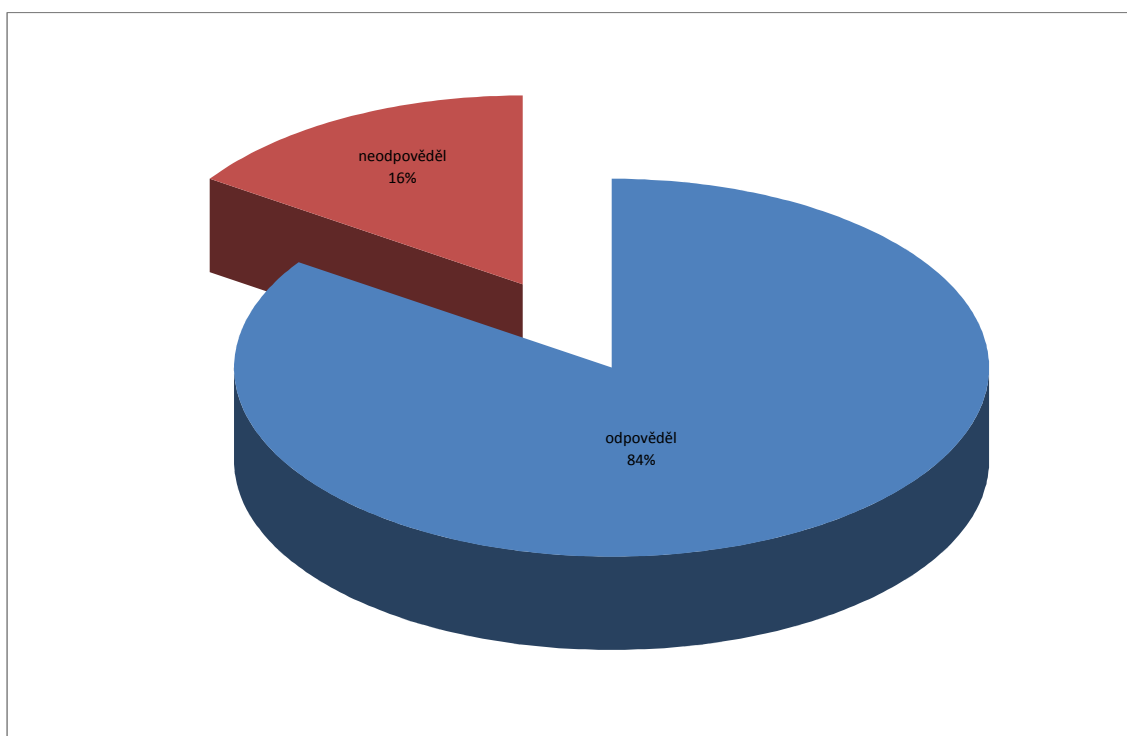
Otázka č. 22

V předposlední otázce mého dotazníku jsem testovala, jaká je dle názoru dětí **nejlepší prevence proti pohlavně přenosným chorobám**. Děti měly na výběr buď kondom, nebo zdravý stálý partner, nebo pohlavní zdrženlivost. Pouze 8% dětí považuje pohlavní zdrženlivost za nejlepší prevenci proti pohlavně přenosným chorobám. Nejvíce žáků, 59%, vybralo z odpovědí kondom a 33% respondentů preferuje stálého zdravého partnera. Domnívám se, že tyto odpovědi jsou právě důsledkem sexuální výchovy zaměřené na „technickou stránku“, o pohlavní zdrženlivosti se toho žáci ve škole mnoho nedozvědí.

Otázka č. 23

Jako poslední jsem do dotazníku vložila žádost, aby mi děti vlastními slovy napsaly, co si představují pod pojmem **láska**. Svůj názor mi do dotazníku uvedlo 84% dětí. Přesto, že žáci neměli odpověď předem připravenou, dokázali během několika minut svoji vlastní představu o tom, co je láska, vyjádřit. Vybrala jsem ty nejzajímavější z uvedených odpovědí a rozdělila je na názory chlapců a děvčat.

Chlapci:

„Když někoho máte rádi a udělali byste pro něj všechno a podporujete se.“

„Nic zvláštního.“

„Pocit, který k sobě mají partner a partnerka a je téměř nepopsatelný. Prostě pocit, kdy jeden bez druhého nemůže být.“

„Když jsou dva spolu a mají se rádi a tráví spolu čas.“

„To, že se mají oba opravdu rádi a rozumí si.“

„Když se mají oba partneři opravdu rádi a milují se. Ne jen kvůli sexu.“

„Vztah k osobě, vědění její spolehlivosti a věrnosti. Vidění dokonalosti i když tomu tak ve skutečnosti není.“

„Věrnost partnerovi, důvěra...“

„Nic moc, je to, když dva lidi jsou si víc blízky, než přátelé.“

„Láska je, když se partneři mají hodně rádi "milují se".

„Láska je doba, kdy se mají dvě osoby rády a chtěly by spolu strávit celý život.“

„To, že člověk dá svoje srdce tomu druhému a že jsou spolu šťastní.“

„Věrnost, důvěra, aby se ti dva měli rádi.“

„sex!!!“ (tuto definici uvedli hned 3 chlapci)

„Mít někoho hodně rád.“

„Když se dva lidi mají rádi, zvou se na večeře, rande atd. a pak se ožení.“

Dívky:

„Když se jeden druhému líbí.“

„Podle mě pojem "láska" a "milovat", znamená Napořád, v lásce by si měli být partneři věrní.“

„Láska může být přátelská, rodinná láska, ale Vás nejspíš zajímá mezi partnery. Měla by to být věc mezi dvěma lidmi. Většinou šťastné období.“

„Vzájemná důvěra.“

„Že se holka líbí klukovi a naopak, že chtějí mít pohlavní styk a chtějí mít děti. Že se mají rádi a milují se.“

„Vzájemná přitažlivost mezi mužem a ženou.“

„Láska je jedna z nejkrásnějších věcí v životě...“

„Cit, který je vzájemný mezi oběma. Milovat se dá opravdu jen tehdy, když nevíte, proč danou osobu milujete.“

„Když někoho hodně milujeme, hodně nám na něm záleží, cítíme k němu víc, než přátelství.“

„Je to něco, co se nedá jen tak popsat. Když člověk někoho miluje a on jeho, je to to nejkrásnější. Ovšem někdy díky ní můžeme i dost trpět.“

„Pocit, že nejsi sám a neustále někoho máš, když potřebuješ rozesmát, utišit nebo jen ho mít po svém boku. Ale v současné době je to jen sex a peníze.“

„City. Láska není jen tak nějaké slovo, které by mohlo nahradit slovo sex. Láska a sex jsou dvě odlišné věci.“

„Věrnost, vztah, partnerství, nemusí to být ani milenecký vztah. Láska je i v dobrém přátelství...“

„Nikdo neví, co je to láska... nedá se to popsat.“

„Důvěra a společnost mého kamaráda, který se může nebo nemusí stát partnerem.“

„Partnerství, romantika, láska mezi dvěma lidmi, věrnost, pomáhání si.“

„Láska... pravá láska se nedá vyjádřit slovy.“

„Že nás miluje člověk i s našimi chybami. Že je nám věrný a dokáže nás rozesmát i v těch nejhorších chvílích. Ale láska se nedá vyjádřit slovy.“

„Láska je, když se můžu cítit s partnerem svobodná. Že se spolu smějeme, ale nevadí nám ani ticho. Že si nasloucháme, respektujeme se. Objetí.“

„Seznámení - chození spolu - sex - zasnoubení - svatba - děti“

„Důvěra, partneři by si měli navzájem pomáhat, svěřovat si vše, po delším seznámení i děti a bydlení.“

„Něco, co každý potřebuje a dlouho se bez ní nedá žít. Něco, co nutně musí jít ruku v ruce s partnerstvím a manželstvím.“

Některé odpovědi mě překvapily, některé dokonce dojaly. Myslím, že leckterý dospělý by nedokázal popsat lásku tak, jak se to podařilo některým „pubertákům“.

8.6 Závěrečné shrnutí výsledků

Z dotazníkového výzkumu, kterého se zúčastnilo 59 respondentů z osmých a devátých tříd základní školy vyplynulo, že sexuální výchova v rodině probíhá v daleko menším měřítku, než jsem předpokládala. Procento dětí (24), se kterými se rodiče v současné době baví o sexuálních otázkách, je podle mého názoru velmi nízké. Rodina by měla být vždy první institucí, která děti přirozenou cestou na jejich vlastní sexualitu připraví, alespoň svým příkladem. Z výzkumu vyplynulo, že žáci o svých otázkách nejraději hovoří se svými kamarády, což se mi zdá v tomto věku přirozené. Informace také často získávají pomocí internetu.

Děti považují za správné, že se mohou v oblasti sexuální výchovy vzdělávat ve škole. Mnoho nového jim však tento předmět již nepřináší. Pozitivní je, že mnou vybraná škola zvolila pro výuku učitele, se kterým jsou žáci vcelku spokojeni. Smutné však je to, že polovina dětí si myslí, že sexuální výchova ve škole nijak neovlivní jejich budoucí život, přes 30% dětí zatím neví, zda se vzdělávání v tomto oboru v jejich soukromém životě nějak projeví a jen 17% žáků předpokládá, že ano.

Většina současných dětí plánuje do budoucna uzavření manželství. Znamená to, že manželství je pro ně stále určitou hodnotou. Počítají také s tím, že budou vychovávat vlastní děti.

Co se týká vlastních sexuálních zkušeností dětí ve věku kolem 15 let, pouze 17% dětí nemá vlastní zkušenost s líbáním. Třetina ze všech respondentů již vyzkoušela petting a 6 chlapců přiznalo, že již mělo pohlavní styk. Těžko říci, zda dotazované dívky se nechtěly k pohlavnímu styku přiznat ani anonymně, nebo skutečně z přítomných dívek byly v době výzkumu ještě všechny panny.

Zajímavé je, že pouze čtvrtina dotazovaných žáků vyloučila náhodný pohlavní styk např. na diskotéce nebo na večírku. Většina z nich by se tomu nebránila. Zde si myslím již hraje svou roli současný životní styl, vliv médií a tolerance společnosti vůči náhodným sexuálním „úletům“.

V rámci své práce jsem se dokonce seznámila i s novým fenoménem současné doby, kterým jsou tzv. „kamarádi s výhodami“, tedy sex s kamarádem, který není založen na vzá-

jemném partnerství a s láskou nemá nic společného. Jedná se o jakousi formu „výpomoci“ člověku, který zrovna nemá partnera. Zjistila jsem, že i v okruhu mých známých se nachází lidé, kteří takové „služby“ poskytují, nebo je sami využívají.

Přes výše uvedené skutečnosti považuje většina žáků věrnost partnera za samozřejmost, jen 2% si myslí, že jde o přežitek. Počet partnerů, se kterými by mohli mít v budoucnu pohlavní styk, byl ve 34% maximálně 5. Jen 16% dotazovaných počítá v životě jen s jedním sexuálním partnerem.

O současných trendech ve společnosti hovoří i výsledek na poslední testovou otázku, ve které jsem zjišťovala, jaká je nejlepší prevence proti pohlavně přenosným chorobám. Zde jednoznačně zvítězil kondom (56%). Třetina dětí zvolila zdravého stálého partnera a jen 8% dětí si uvědomuje, že nejlepší prevencí je pohlavní zdrženlivost.,

Na základě shrnutí výsledků výzkumu dospíváme k vyřešení základního výzkumného problému: **Má sexuální výchova u dětí staršího školního věku ještě význam? Není již pozdě?**

Podle mého názoru se **pochybnost potvrdila**. Děti staršího školního věku mají díky neomezenému přístupu k informacím takové znalosti, že vzdělávání v rámci školní výuky jim již mnoho nového nepřináší. Pokud se dětem nedostane primárního poučení o sexuálních záležitostech v rodině, měla by se škola pokusit o sexuální výchovu dětí dříve, než na druhém stupni základní školy.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí. Z části teoretické, která má 7 kapitol a z části praktické, ve kterém je stanoven cíl výzkumu a jeho průběh. V jednotlivých kapitolách teoretické části jsem se zabývala nejprve vymezením základních pojmů jako je sex, výchova, citová výchova, morálka, láska a etika. Dále jsem krátce pojednala o historii sexuální výchovy jak v Československu, tak v zahraničí a přešla k současné sexuální výchově dětí staršího školního věku na základních školách. Zde jsem se zabývala dostupnou literaturou určenou pedagogům, současnými směry v sexuální výchově, názory rodičů a veřejnosti i zkušenostmi ze zahraničí.

Ve své práci jsem nahlédla do velmi diskutované oblasti výchovy – do výchovy k partnerství, rodičovství a sexu. Zjistila jsem, že vzdělávat děti v oblasti sexuální výchovy, partnerství, vztahů a rodičovství je nesmírně důležitý, avšak nesnadný úkol.

V době, kdy dostupnost informací týkajících se sexuálních otázek (antikoncepce, pohlavně přenosných chorob, interrupce, masturbace, pornografických materiálů apod.), je abnormálně vysoká, je velmi důležité vychovávat děti tak, aby z nich vyrostli zdraví, sebevědomí a rozumní jedinci, schopni plnohodnotného partnerského života ve společnosti. Je nutné naučit děti orientovat se v nepřehledném množství informací a podnětů a vybírat si pro svůj život ty správné.

Základy sexuální výchovy, citové výchovy a výchovy k partnerství a rodičovství by měly děti získávat především v rodině, ale jak jsem se přesvědčila v rámci výzkumu, mnohdy tomu tak není. Proto přichází na řadu škola, jako nejdůležitější vzdělávací instituce, která může alespoň z části napravit to, co v oblasti sexuální výchovy rodiče z jakýchkoliv důvodů nezvládli.

Z výše uvedeného je zřejmé, že sexuální výchova do škol bezesporu patří. Teď už zbývá jen najít tu správnou koncepci. V této otázce už se však shoda hledá těžko. Na jedné straně jsou propagátoři manželství a jednoho sexuálního partnera na celý život, na druhé straně zastánci volného sexu s použitím antikoncepce a ochrany proti pohlavně přenosným chorobám. Je třeba najít zlatou střední cestu a hlavně správné a vzdělané pedagogy, kteří by měli zájem naučit děti morálce, etice, sebeúctě a připravit je na budoucí život v partnerství, na radosti i strasti rodičovství a k plnohodnotnému sexuálnímu životu, který k životu patří.

DOPORUČENÍ VYPLÝVAJÍCÍ Z TÉTO PRÁCE

Z mé bakalářské práce vyplývá, že rodiče by měli se svými dětmi více hovořit o sexuálních otázkách a neponechávat tuto důležitou složku výchovy pouze na škole. Výchova v rodině je nejdůležitější pro formování osobnosti dítěte a měla by probíhat již od útlého věku. Škola by měla na výchovu v rodině navázat a doplnit vzdělání v oblasti sexuální výchovy o vědomosti odpovídající věku a vyspělosti dětí, přispět k výchově celistvé osobnosti schopné poznávat a chápat sociální, mravní, psychologické a fyziologické zvláštnosti jedinců. Škola potřebuje vyškolené pedagogy, kteří mají zájem vzdělávat děti v oblasti sexuální výchovy. K tomu je třeba nalézt odpovídající koncepci, která by vyhovovala nejen odpůrcům i zastáncům sexuální výchovy, ale byla přínosem především pro děti. Současná mládež má přístup k nepřehlednému množství informací všeho druhu, je proto důležité naučit je správně se v nich orientovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Augustyn, J. *Sexuální výchova v rodině a ve škole*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 8071923311
- [2] Burdová, I. *Jak s dětmi mluvit o sexu, manželství a rodičovství*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-86953-83-0
- [3] Donát, J., Donátová, N. *Důvěrně a otevřeně o sexualitě*. Praha: Nakladatelství Fortuna, 1998. ISBN 80-7168-990-4
- [4] Havelková, M. *Historie a současnost oboru Výchova ke zdraví*. Brno: MU, 2009.
- [5] Chlup, O., Kubálek, J., Uher, J. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Novina, 1938.
- [6] Marádová, E., Kubrichtová, L. *Rodinná výchova, péče o dítě*. Praha: Nakladatelství Fortuna, 1997. ISBN 80-7168-334
- [7] Janiš, K. *K historii cílené pohlavní výchovy v období první republiky*. 2006. Sborník z kongresu Pardubice 2006.
- [8] Kraus, B., Poláčková, V. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2
- [9] Laaser, M. *Jak mluvit s dětmi o sexu*. Praha: Nakladatelství Samuel, 2004. ISBN 80-86849-03-1
- [10] Matějček, Z. *Škola rodičů*. Praha: Argo, 2000. ISBN 80-85912-29-5
- [11] Matějček, Z., Pokorná, M. *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. Jinočany: H & H, 1998. ISBN 80-86022-21-8
- [12] Matějček, Z. *Co, kdy a jak ve výchově*. Praha, Portál 1996. In: Matějček, Z. *Výbor z díla*. Praha, Karolinum 2005. ISBN 80-246-1056-6
- [13] Matějček, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 2007. ISBN: 978-80-262-0202-8
- [14] Kolektiv. *Malá československá encyklopedie*. Praha: Academia, 1993. ISBN 80-7181-189-0

- [15] Kolektiv. *Ilustrovaný encyklopedický slovník* 2. 1. vyd. Praha: Academia, 1982. ISBN 505-21-856
- [16] Pšenička, O. *Sexuální výchova v rodině*. Hradec Králové: Nakladatelství ATD, 1995. ISBN 80-902189-0-3.
- [17] Řehák, T. *Sex: šlehačka na dortu*. Karviná: Nakladatelství Křesťanský život, 1994. ISBN 80-7112-050-2
- [18] Taubner, V. *Metodika sexuální výchovy*. 2.vyd. Praha: Fortuna, 1997. ISBN 80-7168-403-1

Internetové odkazy:

www.wikipedia.org/wiki/Výchova

www.wikipedia.org/wiki/Morálka

www.wikipedia.org/wiki/Etika

www.msmt.cz, „Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání“

www.rodina.cz/clanek8645.htm Co chybí v příručkách o sexu? Jeroným Klimeš

<http://www.vorp.cz/>

Jana Jochová <http://jochova.blog.idnes.cz/c/225718/Demokracie-zastancu-sexualni-vychovy.html>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kvantitativn%C3%AD_v%C3%BDzkum

<http://www.kecejmedotoho.cz/clanky/stanovisko-projektu-k-sexualni-vychove-na-skolach>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

RVP ZV Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.

OECD Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj.

VORP Výbor na obranu rodičovských práv.

SV Sexuální výchova.

PŘÍLOHA č. 1 Dotazník

Anonymní dotazník

Vážený studente,

jmenuji se Lenka Blatná a jsem studentkou třetího ročníku bakalářského studia Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně - Institut mezioborových studií Brno. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Sexuální výchova dětí staršího školního věku a její vliv na budoucí postoj k vlastnímu sexuálnímu životu“. Pro kvalitní zpracování tohoto tématu je nutné provést výzkum. Proto bych Vás ráda tímto požádala o podrobné přečtení otázek a následné označení Vámi zvolené odpovědi zakroužkováním přímo do tohoto dotazníku. Některé otázky v druhé části dotazníku Vám dávají možnost vyjádřit odpověď vlastními slovy nebo napsat svůj názor. Budu ráda, když prostor využijete.

Dotazník je anonymní a všechna data budou využita pouze jako podklad pro mou bakalářskou práci. Všechny dotazníky budou po vyhodnocení zničeny.

Předem děkuji za Váš čas a spolupráci!

I. část

jsem: dívka   chlapec

je mi: ..... let

- 1) Mluvili (mluví) s tebou rodiče o sexu?
  - a) ne
  - b) jen velmi obecně
  - c) ano

- 2) Pokud máš nějaké otázky týkající se sexu, koho se zeptáš?
  - a) rodičů, prarodičů
  - b) sourozenců, kamarádů
  - c) googlu

- 3) Kde se raději informuješ o sexuálních záležitostech?
  - a) ve škole
  - b) v rodině
  - c) u kamarádů

- 4) Myslíš si, že je správné vyučovat sexuální výchovu ve škole?
  - a) ano
  - b) ne
  - c) nevím

- 5) Co tě v sexuální výchově nejvíce zajímá?
- a) anatomie člověka
  - b) vztahy (partnerství, manželství, rodičovství)
  - c) antikoncepce, pohlavní nemoci, sexuální odchylky
- 6) Dozvěděl(a) ses v rámci sexuální výchovy ve škole něco, co jsi dosud nevěděl(a)?
- a) ano, skoro všechno je pro mne nové
  - b) jen málo
  - c) ne
- 7) Myslíš si, že Vás sexuální výchovu vyučuje vhodný učitel?
- a) ano
  - b) raději bych někoho jiného
  - c) nevím
- 8) Myslíš si, že sexuální výchova ve škole nějak ovlivní Tvůj sexuální život?
- a) ano
  - b) ne
  - c) nevím

II. část Následující otázky mohou být dost důvěrné, pokud nechceš, nemusíš na všechny odpovídat.

- 9) Plánuješ do budoucna uzavření manželství?
- a) ano
  - b) žít s někým plánuji, ale ne v manželství
  - c) ne
  - d) jen pokud budou děti
- 10) Už jsi z někým chodil(a)?
- a) ano
  - b) ne
  - c) nevím, jestli to bylo „chození“
- 11) Už jsi se s někým líbal(a)?
- a) ano
  - b) ne
  - c) pusou jsem dostal(a), ale líbání to nebylo

- 12) Jestliže jsi na předchozí otázku odpověděl(a) kladně, v kolika letech to bylo poprvé?
- a) před 13 rokem
  - b) po 13 roce
- 13) Se svým klukem (dívkou) už jste se vzájemně dotýkali (petting)?
- a) ano
  - b) ne
- 14) Měla(a) jsi pohlavní styk?
- a) ano
  - b) ne
- 15) Myslíš si, že pohlavní styk by spolu měli mít jen partneři, kteří se milují a plánují společnou budoucnost?
- a) ano
  - b) ne
  - c) .....
- 16) Po jak dlouhém chození by podle tebe mohlo dojít k pohlavnímu styku?
- a) asi za 1 - 2 měsíce
  - b) asi za 3 - 6 měsíců
  - c) po svatbě
  - d) na délce vztahu nezáleží
  - e) .....
- 17) Dokážeš si představit, že bys měl(a) náhodný pohlavní styk? (např. na večírku, na diskotéce)
- a) určitě ne
  - b) kdyby se mi hodně líbil(a), tak asi ano
  - c) nevyhýbám se „úletům“
  - d) .....

18) Co pro tebe znamená panenství?

- a) je to nejcennější, co mám
- b) nic zvláštního

c) .....

19) Považuješ věrnost partnera

- a) za samozřejmost
- b) za přežitek
- c) věrnost ve vztahu by být měla, ale občas se může „něco“ stát....

20) Kolik si představuješ, že bys v životě mohl(a) mít sexuálních partnerů?

- a) 1
- b) max. 5
- c) mezi 5 - 10
- d) víc než 10

21) Plánuješ do budoucna, že budeš mít děti?

- a) ano, ale jen 1
- b) ano, aspoň 2
- c) ne

22) Jaká je podle tvého názoru nejlepší prevence proti pohlavně přenosným chorobám?

- a) kondom
- b) zdravý stálý partner
- c) pohlavní zdrženlivost

23) Co si představuješ pod pojmem „láska“? (Napiš vlastními slovy)

.....
.....
.....